

Smjernice

EBA/GL/2018/06

31. listopada 2018.

Smjernice

za upravljanje neprihodujućim i
restrukturiranim izloženostima

1. Obveze usklađenosti i izvješćivanja

Status ovih Smjernica

1. U ovom su dokumentu sadržane smjernice izdane u skladu s člankom 16. Uredbe (EU) br. 1093/2010¹. U skladu s člankom 16. stavkom 3. Uredbe (EU) br. 1093/2010 nadležna tijela i kreditne institucije moraju uložiti sve napore kako bi se uskladili sa Smjernicama.
2. U Smjernicama se utvrđuje stajalište Europskog nadzornog tijela za bankarstvo (EBA) o odgovarajućim nadzornim praksama u okviru Europskog sustava financijskog nadzora ili o načinu primjene prava Unije u određenom području. Nadležna tijela definirana u članku 4. stavku 2. Uredbe (EU) br. 1093/2010 na koja se Smjernice odnose trebala bi ih uključiti u svoje prakse na odgovarajući način (npr. izmjenom pravnog okvira ili nadzornih postupaka), uključujući slučajeve kad su smjernice u prvom redu usmjerene na institucije.

Zahtjevi u pogledu izvješćivanja

3. U skladu s člankom 16. stavkom 3. Uredbe (EU) br. 1093/2010 nadležna tijela moraju obavijestiti EBA-u o tome jesu li se uskladila ili se namjeravaju uskladiti s ovim Smjernicama ili, u suprotnom, navesti razloge za neusklađenost do ([dd.mm.gggg.]). Ako nadležna tijela do tog roka ne pošalju nikakvu obavijest, EBA će smatrati da nisu usklađena. Obavijesti bi se trebale slati podnošenjem dostupnog obrasca na internetskim stranicama EBA-e na compliance@eba.europa.eu s referentnom oznakom „EBA/GL/201x/xx”. Obavijesti bi trebale podnositi osobe s odgovarajućim ovlastima za izvješćivanje o usklađenosti u ime svojih nadležnih tijela. Bilo koja promjena statusa usklađenosti mora se isto tako prijaviti EBA-i.
4. Obavijesti će se objaviti na internetskim stranicama EBA-e u skladu s člankom 16. stavkom 3. Uredbe (EU) br. 1093/2010.

¹ Uredba (EU) br. 1093/2010 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. studenoga 2010. o osnivanju europskog nadzornog tijela (Europskog nadzornog tijela za bankarstvo), kojom se izmjenjuje Odluka br. 716/2009/EZ i stavlja izvan snage Odluka Komisije 2009/78/EZ, (SL L 331, 15.12.2010., str. 12.).

2. Predmet, područje primjene i definicije

Predmet

5. U ovim se Smjernicama utvrđuju dobre prakse upravljanja rizikom za kreditne institucije u pogledu upravljanja neprihodujućim izloženostima, restrukturiranim izloženostima i ovršenom imovinom.
6. Nadležnim se tijelima pružaju smjernice u pogledu procjene praksi, politika, procesa i postupaka za upravljanje rizikom kreditnih institucija u pogledu upravljanja neprihodujućim izloženostima i restrukturiranim izloženostima kao dijela postupka nadzorne provjere i ocjene (SREP).

Područje primjene

7. Ove se Smjernice primjenjuju u skladu s člankom 74. Direktive 2013/36/EU², prema kojem institucije moraju imati robusne sustave upravljanja, koji uključuju jasnu organizacijsku strukturu s dobro definiranim, transparentnim i dosljednim linijama odgovornosti, učinkovitim procesima za utvrđivanje rizika, upravljanje rizicima, praćenje rizika i izvješćivanje o rizicima kojima jesu ili bi mogle biti izložene te odgovarajuće mehanizme kontrole.
8. Nadležna tijela trebala bi osigurati da se kreditne institucije pridržavaju ovih Smjernica na pojedinačnoj, potkonsolidiranoj i konsolidiranoj osnovi u skladu s člankom 109. Direktive 2013/36/EU.
9. Svi se dijelovi ovih Smjernica odnose na sve vrste izloženosti koje se definiraju kao neprihodujuće i restrukturirane kako je utvrđeno u Prilogu V. Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 680/2014³.
10. Za potrebe prethodno navedenih definicija neprihodujućih i restrukturiranih izloženosti iz Priloga V. Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 680/2014, izloženosti u knjizi trgovanja uključuju izloženosti iz knjige trgovanja definirane u članku 4. stavku 1. točki 86. Uredbe (EU) br. 575/2013.

² Direktiva 2013/36/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o pristupanju djelatnosti kreditnih institucija i bonitetnom nadzoru nad kreditnim institucijama i investicijskim društvima, izmjeni Direktive 2002/87/EZ te stavljanju izvan snage direktiva 2006/48/EZ i 2006/49/EZ (SL L 176, 27.6.2013., str. 338.).

³ Provedbena uredba Komisije (EU) br. 680/2014 od 16. travnja 2014. o utvrđivanju provedbenih tehničkih standarda o nadzornom izvješćivanju institucija u skladu s Uredbom (EU) br. 575/2013 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 191, 28.6.2014., str. 1.).

11. Kreditne institucije s bruto udjelom neprihodujućih kredita jednakim 5 % ili većim na pojedinačnoj, potkonsolidiranoj ili pojedinačnoj osnovi trebaju primijeniti odjeljke 4. i 5. ovih Smjernica na subjekte čiji udjeli neprihodujućih kredita premašuju utvrđeni prag.
12. Kad je kreditnim institucijama bruto udio neprihodujućih kredita na razini nižoj od 5 %, ali imaju velik udio ili visoki iznos neprihodujućih izloženosti u zasebnom portfelju ili zasebnim portfeljima s posebnom koncentracijom neprihodujućih izloženosti na određenom geografskom području, u gospodarskom sektoru ili skupini povezanih klijenata, nadležna tijela mogu od kreditnih institucija zatražiti da primjenjuju odjeljke 4. i 5. na razini tih portfelja.
13. Osim toga, nadležna tijela mogu utvrditi kreditne institucije koje nisu obuhvaćene stavkom 11. na koje bi isto tako trebalo primijeniti odjeljke 4. i 5. Nadležna tijela trebaju zahtijevati primjenu tih odjeljaka ako utvrde znakove pogoršanja kvalitete imovine. Nadležna tijela trebaju razmotriti sljedeće elemente i njihovo međudjelovanje pri procjeni primjenjivosti odjeljaka 4. i 5.:
- a) povećan priljev neprihodujućih izloženosti;
 - b) visoku ili povećanu razinu restrukturiranih izloženosti;
 - c) visoku ili povećanu razinu ovršene imovine;
 - d) nizak omjer pokrivenosti umanjenjima vrijednosti;
 - e) kršenje pokazatelja ranog upozorenja;
 - f) povećano opterećenje ukupnog bilančnog kapitala neto neprihodujućim kreditima (engl. *Texas ratio*);
 - g) kvalitetu i prikladnost aktivnosti naplate (engl. *workout*).
14. Sve bi kreditne institucije trebale primjenjivati odjeljke 6. – 9.
15. Kreditne institucije trebaju se pridržavati ovih Smjernica na način primjeren njihovoj veličini i unutarnjoj organizaciji te vrsti, području primjene i složenosti njihovih aktivnosti; konkretno, kreditne institucije mogu postupati u skladu s odjeljcima 4. i 5. uzimajući u obzir proporcionalnost kriterija utvrđenih u Glavi I. odjeljku 4. Smjernica EBA-e o internom upravljanju⁴. Osim toga, ako je nadležno tijelo za potrebe SREP-a kreditnu instituciju klasificiralo u treću ili četvrtu kategoriju SREP-a (koja joj je dodijeljena u skladu sa smjernicama EBA-e o zajedničkim postupcima i metodologijama za postupak nadzorne provjere i ocjene⁵), smjernice bi se trebale primijeniti na odgovarajući način. Načelo proporcionalnosti u primjeni tih smjernica odnosit će se konkretno na pojednostavnjene obveze u pogledu operativne funkcije i

⁴ Smjernice o internom upravljanju na temelju Direktive 2013/36/EU (EBA/GL/2017/11).

⁵ Opisano u odjeljku 2.1.1., „Kategorizacija institucija” Smjernica o zajedničkim postupcima i metodologijama za postupak nadzorne provjere i ocjene (SREP) (EBA/GL/2014/13).

mehanizama upravljanja kojima se podupiru strategije za neprihodujuće izloženosti kreditnih institucija (odjeljak 5.).

16. Proporcionalnost u smislu nadzorne ocjene strategije za neprihodujuće izloženosti institucije iz treće ili četvrte kategorije SREP-a može se ostvariti usklađivanjem s postupkom nadzorne provjere i ocjene u okviru SREP modela, čime se osigurava pristup nadzoru temeljen na riziku i uzima se obzir sistemska važnost institucije.

Adresati

17. Ove su smjernice upućene nadležnim tijelima koja su definirana u članku 4. stavku 2. točki i. Uredbe (EU) br. 1093/2010. Upućene su i kreditnim institucijama koje su definirane u članku 4. stavku 1. točki 1 Uredbe (EU) br. 575/2013.

Definicije

18. Ako nije drukčije navedeno, pojmovi koji se upotrebljavaju i definiraju u Direktivi 2013/36/EU, Uredbi (EU) br. 575/2013⁶ te Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 680/2014, kako je izmijenjena i na snazi, imaju isto značenje i u smjernicama.

19. Osim toga i posebno za potrebe ovih smjernica primjenjuju se sljedeće definicije.

Razdoblje za ispunjenje obveza	Kako je definirano u dijelu 2. stavku 231.(b) Priloga V. Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 680/2014.
EBITDA	Dobit prije kamata, poreza, otpisa i amortizacije.
Restrukturiranje	Mjere restrukturiranja kako su navedene u Prilogu V. Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 680/2014.
Restrukturirane izloženosti	Izloženosti u pogledu kojih se primjenjuju mjere restrukturiranja u skladu s Prilogom V. Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 680/2014.
Ovršena imovina	Imovina stečena preuzimanjem kolaterala koja se nastavlja priznavati u bilanci. Ovršena imovina može se steći sudskim postupkom, bilateralnim sporazumom s dužnikom ili drugom vrstom prijenosa kolaterala s dužnika na kreditnu instituciju. Ovršena imovina može uključivati financijsku i nefinancijsku imovinu i trebala bi uključivati sve stečene kolaterale neovisno o njihovoj računovodstvenoj klasifikaciji.
Nekretnine	Nekretnine kako su definirane u članku 208. Uredbe (EU) br. 575/2013.

⁶ Uredba (EU) br. 575/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva i o izmjeni Uredbe (EU) br. 648/2012 (SL L 176, 27.6.2013., str. 1.).

Trošak likvidacije	<p>Troškovi likvidacije definiraju se kao novčani odljevi nastali tijekom provedbe ovrhe nad kolateralom i prodajnog procesa te uključuju:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) sve primjenjive pravne troškove; b) prodajne troškove, poreze i druge rashode; c) bilo koje dodatne troškove održavanja koji će nastati kreditnoj instituciji na temelju preuzimanja kolaterala i prodaje kolaterala; d) sve novčane priljeve do datuma likvidacije.
Upravljačko tijelo	Kako je definirano u članku 3. stavku 1. točkama 7. i 8. Direktive 2013/36/EU.
Pokretna imovina	Fizička imovina u koju se ne ubrajaju nekretnine u skladu s člankom 210. Uredbe (EU) br. 575/2013.
Neprihodujuće izloženosti	Izloženosti klasificirane kao neprihodujuće u skladu s Prilogom V. Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 680/2014.
Neprihodujući krediti	Kreditni i predujmovi kako su definirani u Prilogu V. Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 680/2014 koji su klasificirani kao neprihodujući u skladu s Prilogom V. Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 680/2014.
Omjer neprihodujućih kredita	Kako bi se izračunao omjer neprihodujućih kredita, iznos bruto knjigovodstvene vrijednosti neprihodujućih kredita i predujmova dijeli se iznosom bruto knjigovodstvene vrijednosti ukupnih kredita i predujmova u skladu s definicijom neprihodujućih izloženosti.
Okvir za upravljanje neprihodujućim izloženostima	Politike, procesi, kontrole i sustavi za upravljanje rizicima neprihodujućih izloženosti.
Portfelj	Skupina izloženosti sa sličnim značajkama kreditnog rizika.
Probni rok	Kako je definiran u Prilogu V. Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 680/2014.
Okvir sklonosti preuzimanju rizika	Sveukupnost pristupa, uključujući politike, procese, kontrole i sustave kojima se utvrđuje, prenosi i prati sklonost preuzimanju rizika. Uključuje izjavu o sklonosti preuzimanju rizika, limite izloženosti rizicima te definiranje uloga i odgovornosti osoba koji nadgledaju provedbu okvira sklonosti preuzimanju rizika i osoba koje ga prate. U okviru sklonosti preuzimanju rizika treba uzeti u obzir bitne rizike za kreditnu instituciju, kao i za ugled koji ima kod deponenata, ulagača i klijenata. Okvir sklonosti preuzimanju rizika usklađen je sa strategijom banke.
Texas omjer	Opterećenje ukupnog kapitala kreditne institucije neto neprihodujućim kreditima (engl. <i>Texas ratio</i>): omjer kojim se uspoređuje iznos neprihodujućih kredita s kapitalom kreditne institucije (iznos bruto knjigovodstvene vrijednosti

neprihodujućih kredita) u odnosu na ukupni kapital i akumulirano
umanjenje vrijednosti.

3. Provedba

Datum početka primjene

20. Ove se Smjernice primjenjuju od 30. lipnja 2019.

21. Za prvu primjenu ovih Smjernica, kreditne institucije trebaju izračunati svoje omjere neprihodujućih kredita na referentni datum 31. prosinca 2018.

4. Strategija za neprihodujuće izloženosti

22. U ovom se odjeljku utvrđuju ključni elementi za razvoj i provedbu strategije za neprihodujuće izloženosti. Kreditne institucije trebaju uspostaviti odgovarajući okvir za utvrđivanje, mjerenje, praćenje i smanjenje neprihodujućih kredita te upravljanje njima, uključujući aktivnosti naplate.

23. Tijekom razvoja i provedbe strategija za neprihodujuće izloženosti kreditne institucije trebaju uzeti u obzir relevantne faktore i zahtjeve koji se odnose na zaštitu potrošača te osigurati pravedno postupanje s potrošačima.

4.1 Razvoj strategije za neprihodujuće izloženosti

24. Kreditne institucije trebaju utvrditi strategiju za neprihodujuće izloženosti kako bi se usredotočile na vremenski ograničeno smanjenje neprihodujućih izloženosti u okviru realnog, ali dovoljno ambicioznog vremenskog razdoblja (ciljevi smanjenja neprihodujućih izloženosti). U strategiji za neprihodujuće izloženosti trebaju se iznijeti pristupi i ciljevi kreditnih institucija u pogledu učinkovitog upravljanja radi maksimiranja oporavka potraživanja i, u konačnici, smanjenja iznosa neprihodujućih izloženosti na jasan, vjerodostojan i izvediv način za svaki relevantan portfelj. Tijekom razvoja i provedbe strategije za neprihodujuće izloženosti za portfelje izloženosti prema stanovništvu kreditne institucije trebaju uzeti u obzir odredbe usmjerene na zaštitu potrošača, uključujući Direktivu 2014/17/EU⁷, Direktivu 2008/48/EZ⁸ i EBA-ine Smjernice za dospelje neplaćene obveze i ovršni postupak⁹,

⁷ Direktiva 2014/17/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 4. veljače 2014. o ugovorima o potrošačkim kreditima koji se odnose na stambene nekretnine i o izmjeni direktiva 2008/48/EZ i 2013/36/EU i Uredbe (EU) br. 1093/2010 (SL L 60, 28.2.2014., str. 34.).

⁸ Direktiva 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ (SL L 133, 22.5.2008., str. 66.).

⁹ Smjernice o provođenju postupka naplate dospjelih neplaćenih obveza i ovršnog postupka (EBA/GL/2015/12).

25. Sljedeći bi koraci trebali činiti ključne sastavne dijelove razvoja i provedbe strategije za neprihodujuće izloženosti:

- a) procjena operativnog okruženja i vanjskih uvjeta (vidjeti odjeljak 4.2.);
- b) razvoj strategije za neprihodujuće izloženosti za kratkoročno, srednjoročno i dugoročno razdoblje (vidjeti odjeljak 4.3.);
- c) provedba operativnog plana (vidjeti odjeljak 4.4.);
- d) potpuno uključivanje strategije za neprihodujuće izloženosti u postupke upravljanja kreditne institucije, uključujući redovito preispitivanje i neovisno praćenje (vidjeti odjeljak 4.5.).

26. Tijekom razvoja svoje strategije za neprihodujuće izloženosti kreditne institucije trebaju razmotriti i politike kojima je cilj osigurati pravedno postupanje s dužnicima.

4.2 Procjena operativnog okruženja

27. U prvoj fazi oblikovanja i izvršenja odgovarajuće strategije za neprihodujuće izloženosti kreditne institucije trebaju provesti procjenu sljedećih elemenata:

- a) unutarnje sposobnosti učinkovitog upravljanja neprihodujućim izloženostima i njihova smanjenja;
- b) vanjskih uvjeta i operativnog okruženja;
- c) utjecaja strategije za neprihodujuće izloženosti na kapital.

4.2.1 Interni kapaciteti / samoprocjena

28. Kreditne institucije trebaju provesti sveobuhvatnu samoprocjenu kako bi se ocijenili stvarno stanje i koraci koje bi trebalo provesti unutar kreditne institucije za otklanjanje nedostataka u internim kapacitetima za upravljanje neprihodujućim izloženostima.

29. Institucije trebaju u potpunosti razumjeti i procijeniti:

- a) iznos i pokretače svojih neprihodujućih izloženosti:
 - i. iznos i razvoj portfelja neprihodujućih izloženosti na prikladnoj razini granularnosti, za što je potrebno pravilno klasificirati izloženosti, kako je navedeno u odjeljku 5.2.3.,
 - ii. pokretače priljeva i odljeva neprihodujućih izloženosti, prema portfeljima, kad je primjenjivo;
 - iii. druge potencijalne korelacije i uzroke;

- b) ishode radnji u pogledu neprihodujućih izloženosti koje je kreditna institucija provela u prošlosti:
- i. vrstu i prirodu provedenih radnji, uključujući aktivnosti restrukturiranja;
 - ii. učinkovitost tih aktivnosti i povezanih pokretača;
- c) svoje operativne kapacitete (proces, alate, kvalitetu podataka, IT/automatizaciju, osoblje/stručnost, donošenje odluka, interne politike i sva druga područja relevantna za provedbu strategije) u vezi s različitim koracima procesa, uključujući sljedeće (popis nije konačan):
- i. rano otkrivanje neprihodujućih izloženosti;
 - ii. aktivnosti restrukturiranja;
 - iii. umanjenja i otpise;
 - iv. vrednovanje kolaterala;
 - v. naplatu, pravne postupke i ovršne postupke;
 - vi. upravljanje ovršenom imovinom, prema potrebi;
 - vii. izvješćivanje o neprihodujućim izloženostima i učinkovitosti rješenja za restrukturiranja neprihodujućih izloženosti te njihovo praćenje.

30. Kreditne institucije trebaju jedanput godišnje provesti sveobuhvatnu samoprocjenu kojom će obuhvatiti najmanje točke navedene u stavku 29. kako bi utvrdile svoje prednosti, značajne jazove i područja u kojima su moguća poboljšanja u svrhu ostvarenja ciljeva smanjenja neprihodujućih izloženosti.

31. Kreditne institucije trebaju svoje upravljačko tijelo i nadležno tijelo izvijestiti o ishodu sveobuhvatne samoprocjene.

32. Kreditne institucije trebaju razmotriti povremeno angažiranje stručnjaka koji bi im dao svoje mišljenje o operativnim kapacitetima za upravljanje neprihodujućim izloženostima u funkciji upravljanja i kontrole kreditne institucije ili iz vanjskih izvora.

4.2.2 Vanjski uvjeti i operativno okruženje

33. Kreditne institucije trebaju procijeniti i razmotriti trenutačne i vjerojatne buduće vanjske operativne uvjete i okruženje pri uspostavi strategije za neprihodujuće izloženosti i povezanih ciljeva u pogledu smanjenja neprihodujućih izloženosti. Sljedeći popis vanjskih čimbenika kreditne institucije trebaju, prema potrebi, uzeti u obzir pri uspostavi strategije za neprihodujuće izloženosti:

- a) makroekonomski uvjeti, uključujući dinamiku na tržištu nekretnina ili u drugim relevantnim sektorima, uzimajući u obzir koncentracije sektora u portfeljima neprihodujućih izloženosti;
- b) očekivanja na tržištu u pogledu prihvatljivih razina neprihodujućih izloženosti i pokrivenosti umanjnjima vrijednosti, uključujući (popis nije konačan) stajališta agencija za kreditni rejting i tržišnih analitičara, kao i dostupna istraživanja, uzimajući u obzir i interese dužnikâ;
- c) potražnja ulagača u neprihodujuće izloženosti, uključujući kretanja i dinamiku na nacionalnim i međunarodnim tržištima za prodaju portfelja neprihodujućih izloženosti;
- d) zrelost industrije servisiranja neprihodujućih izloženosti te dostupnost i pokrivenost specijaliziranih serviserâ;
- e) regulatorni, pravni i pravosudni okvir. Kreditne institucije trebaju dobro razumjeti pravne postupke povezane s naplatom neprihodujućih izloženosti za različite vrste imovine i različite nadležnosti. Konkretno, kreditne institucije trebaju procijeniti prosječno trajanje takvih postupaka, prosječne financijske ishode, redoslijed namirenja različitih vrsta izloženosti i povezanih učinaka ishoda redoslijeda namirenja na trajanje pravnih postupaka, utjecaj vrsta kolaterala i redoslijeda namirenja iz kolaterala te jamstava na ishode trajanja pravnih postupaka, učinak pitanja zaštite potrošača na pravne odluke te prosječne ukupne troškove povezane s pravnim postupkom. Kreditne institucije trebaju pri uspostavi strategija za neprihodujuće izloženosti razmotriti i zakonske odredbe usmjerene na zaštitu potrošača, posebno kad je riječ o izloženostima osiguranima stambenim nekretninama;
- f) učinci umanjenja i otpisa neprihodujućih izloženosti na poreze na nacionalnoj osnovi.

4.2.3 Utjecaji strategije za neprihodujuće izloženosti na kapital

34. Kreditne institucije trebaju biti u mogućnosti izvršiti detaljnu procjenu učinka planirane strategije iz perspektive kapitala, iznosa izloženosti riziku, dobiti ili gubitka i umanjenja izloženosti za svaki od pokretača smanjenja neprihodujućih izloženosti. Isto tako, trebaju procijeniti je li banka utvrdila strateški proces za uklanjanje bilo kojih nedostataka u različitim ekonomskim scenarijima. Kriteriji za procjenu, odnosno pretpostavke i učinci trebaju biti u skladu s okvirom sklonosti preuzimanju rizika te s postupkom procjene adekvatnosti internog kapitala (ICAAP).¹⁰

35. Kreditne institucije trebaju uključiti odgovarajuće aktivnosti u planiranje svojeg kapitala kako bi se osiguralo da razina raspoloživog kapitala bude dostatna za održivo smanjenje neprihodujućih izloženosti u bilanci.

¹⁰ Vidjeti Smjernice o informacijama o postupku procjene adekvatnosti internog kapitala (ICAAP) i postupku procjene adekvatnosti interne likvidnosti (ILAAP) koje se prikupljaju za potrebe postupka nadzorne provjere i ocjene (SREP) (EBA/GL/2016/10).

4.3 Razvoj strategije za neprihodujuće izloženosti

36. Strategija za neprihodujuće izloženosti treba najmanje obuhvatiti vremenski ograničene kvantitativne ciljeve u pogledu neprihodujućih izloženosti i ciljeve u pogledu ovršene imovine, uz podršku (gdje je primjenjivo) odgovarajućeg sveobuhvatnog operativnog plana. Razvoj strategija za neprihodujuće izloženosti treba se temeljiti na procesu samoprocjene i analizi strateških opcija za provedbu strategije za neprihodujuće izloženosti. Strategiju za neprihodujuće izloženosti i operativni plan treba definirati i odobriti upravljačko tijelo te ih treba preispitati najmanje jedanput godišnje.

4.3.1 Opcije provedbe strategije

37. Kreditne institucije trebaju razmotriti uključivanje kombinacije strategija i opcija u svoju strategiju za neprihodujuće izloženosti kako bi postigle svoje kratkoročne, srednjoročne i dugoročne ciljeve. Kako bi se uspješno provela strategija za neprihodujuće izloženosti, kreditne institucije trebaju razmotriti najmanje sljedeće opcije provedbe (koje ne isključuju jedna drugu) za različite portfelje i pod različitim uvjetima:

- a) strategija držanja/restrukturiranja: prikladna strategija restrukturiranja i opcije restrukturiranja. Opcija strategije držanja čvrsto je povezana s operativnim modelom kreditne institucije, stručnim znanjem o restrukturiranju i procjeni kreditne sposobnosti dužnika, sposobnostima operativnog upravljanja neprihodujućim izloženostima, eksternalizacijom servisiranja i politikama otpisa;
- b) smanjenja aktivnog portfelja: prodaja, sekuritizacija ili, u slučaju neprihodujućih izloženosti koje se smatraju nenadoknadivima, otpisi. Ta je opcija snažno povezana s adekvatnošću iznosa umanjenja vrijednosti, procjenom vrijednosti kolaterala, kvalitetom podataka o izloženostima te potražnjom ulagača za neprihodujućim izloženostima;
- c) promjena vrste izloženosti ili kolaterala, uključujući ovršni postupak, zamjenu duga za vlasnički udio, zamjenu duga za imovinu ili zamjenu kolaterala;
- d) pravne opcije: uključujući predstečajni i stečajni postupak ili izvansudska rješenja.

38. Kreditne institucije trebaju utvrditi srednjoročne i dugoročne strateške opcije za smanjenje neprihodujućih izloženosti koje se možda neće moći ostvariti odmah, primjerice zbog nedostatka neposredne potražnje ulagača u neprihodujuće izloženosti, ali što bi se moglo srednjoročno ili dugoročno promijeniti. Operativni plan stoga bi trebao omogućivati takve promjene i zahtijevati pripremu za njih, na primjer poboljšanjem kvalitete podataka o neprihodujućim izloženostima radi osiguravanja spremnosti na buduće transakcije ulagača.

39. Kada kreditna institucija zaključi da nijedna od prethodno navedenih opcija neće dovesti do dostatnog srednjoročnog ili dugoročnog smanjenja neprihodujućih izloženosti u pogledu određenih portfelja ili pojedinačnih izloženosti, to bi se jasno trebalo odraziti u pravodobnom umanjenju vrijednosti i otpisima.

40. Kreditne institucije koje žele sudjelovati u složenim procesima, kao što su transakcije prijenosa rizika ili sekuritizacije rizika u pogledu neprihodujućih izloženosti, trebaju provesti robusnu analizu rizika i uspostaviti prikladne postupke za kontrolu rizika¹¹.

4.3.2 Ciljevi

41. Prije početka postupka utvrđivanja ciljeva za kratkoročno i srednjoročno razdoblje, kreditne institucije trebaju zauzeti stajalište o razumnim dugoročnim razinama neprihodujućih izloženosti, na razini portfelja i na agregiranoj osnovi. Kreditne institucije trebaju uzeti u obzir povijesne ili međunarodne referentne vrijednosti radi definiranja razumnih dugoročnih razina neprihodujućih izloženosti.

42. Kreditne institucije trebaju u svoje strategije za neprihodujuće izloženosti najmanje uključiti jasno definirane realne, ali ambiciozne, kvantitativne ciljeve, uključujući, prema potrebi, ciljeve povezane s ovršenom imovinom. Ti bi ciljevi najmanje u srednjem roku trebali dovesti do konkretnog smanjenja, neprihodujućih izloženosti, prije i nakon umanjenja vrijednosti. Iako očekivanja u pogledu promjene makroekonomskih uvjeta, kad se temelje na čvrstim vanjskim predviđanjima, mogu imati ulogu u određivanju ciljnih vrijednosti, ona ne bi trebala biti jedini pokretač za uspostavljene ciljeve smanjenja neprihodujućih izloženosti.

43. Kreditne institucije trebaju odrediti ciljeve na sljedeće načine:

- a) po vremenskim okvirima (kratkoročno (indikativno godinu dana), srednjoročno (indikativno tri godine) i moguće dugoročno);
- b) po glavnim portfeljima (npr. stambeni krediti, potrošački krediti, stanovništvo, mala i srednja poduzeća (MSP-ovi), poduzeća, velika poduzeća, poslovne nekretnine);
- c) po opcijama provedbe (npr. gotovinske naplate iz strategije držanja, preuzimanje kolaterala, naplata iz pravnog postupka, prihodi od prodaje neprihodujućih izloženosti ili otpisa).

44. Ciljevi kreditnih institucija u pogledu neprihodujućih izloženosti trebali bi uključivati najmanje predviđeno apsolutno ili relativno smanjenje neprihodujućih izloženosti, prije i nakon umanjenja vrijednosti, ne samo sveukupno već i za glavne portfelje neprihodujućih izloženosti. Ako je ovršena imovina materijalna, trebalo bi definirati strategiju u pogledu ovršene imovine ili bi trebalo uključiti barem ciljeve smanjenja ovršene imovine u strategiju za neprihodujuće izloženosti.

45. Ciljevi u pogledu neprihodujućih izloženosti moraju se uskladiti s konkretnijim operativnim ciljevima. Dodatni pokazatelji za praćenje mogu se uvesti kao dodatni ciljevi ako se to smatra primjerenim.

¹¹ Kako se zahtijeva u pogledu sekuritizacije u članku 82. stavku 1. Direktive 2013/36/EU.

4.3.3 Operativni plan

46. Strategiju kreditne institucije za neprihodujuće izloženosti trebalo bi podržati operativnim planom koji bi trebalo definirati, odobriti i preispitivati upravljačko tijelo. U operativnom planu trebalo bi jasno definirati načine na koje će kreditna institucija operativno provesti svoju strategiju za neprihodujuće izloženosti u vremenskom okviru od najmanje jedne do tri godine (ovisno o vrsti operativnih mjera koje je potrebno provesti).

47. Operativni plan u pogledu neprihodujućih izloženosti trebao bi sadržavati najmanje:

- a) jasne vremenski ograničene ciljeve;
- b) aktivnosti koje je potrebno provesti na portfeljnoj osnovi;
- c) postupke i strukture upravljanja, uključujući odgovornosti i mehanizme izvješćivanja u pogledu aktivnosti i ishoda provedenih aktivnosti;
- d) standarde kvalitete radi osiguravanja uspješnih ishoda;
- e) zahtjeve u pogledu osoblja i resursa;
- f) potrebnu tehničku infrastrukturu i plan poboljšanja tehničke infrastrukture;
- g) detaljne i konsolidirane proračunske zahtjeve za provedbu strategije za neprihodujuće izloženosti;
- h) planove za komunikaciju s unutarnjim i vanjskim dionicima (npr. kad je riječ o prodaji, servisiranju, inicijativama u pogledu učinkovitosti).

48. Operativni plan trebao bi biti posebno usmjeren na unutarnje čimbenike koji bi mogli biti prepreka za uspješnu provedbu strategije za neprihodujuće izloženosti.

4.4 Provedba operativnog plana

49. Provedba operativnog plana strategije za neprihodujuće izloženosti trebala bi se oslanjati na odgovarajuće politike i postupke, jasnu vlasničku strukturu i odgovarajuće upravljačke strukture, uključujući postupke za eskalaciju, a operativni plan trebao bi uključivati sveobuhvatne mjere za upravljanje promjenama kako bi se okvir za restrukturiranje neprihodujućih izloženosti ugradio u korporativnu kulturu kao njezin ključan element.

50. Kreditne institucije trebaju pravodobno izvješćivati upravljačko tijelo i nadležno tijelo o važnim odstupanjima od plana, navodeći odgovarajuće korektivne aktivnosti koje će se provesti.

4.5 Ugradnja strategije za neprihodujuće izloženosti

51. Budući da će razvoj i provedba strategije za neprihodujuće izloženosti uključivati brojna različita

područja unutar kreditne institucije i ovisiti o njima, trebalo bi je ugraditi u procese na svim razinama organizacije, uključujući stratešku i operativnu razinu te uključujući odbor za rizike kako je definiran u članku 76. stavku 3. Direktive 2013/36/EU.

52. Kreditne institucije trebaju svim relevantnim zaposlenicima naglasiti koji su ključni elementi strategije za neprihodujuće izloženosti u skladu s pristupom sveukupnoj strategiji institucije, a posebno strategiji upravljanja rizicima kako je definirana u članku 76. Direktive 2013/36/EU. To je posebno važno ako će provedba strategije za neprihodujuće izloženosti uključivati sveobuhvatne promjene poslovnih procedura.

53. Kreditne institucije trebaju jasno definirati i dokumentirati uloge, odgovornosti i službene linije izvješćivanja o provedbi strategije za neprihodujuće izloženosti i operativnog plana.

54. Zaposlenicima i članovima rukovodstva kreditne institucije uključenima u aktivnosti naplate neprihodujućih izloženosti trebalo bi dati jasne pojedinačne (ili zajedničke) ciljeve i poticaje usmjerene na postizanje ciljeva dogovorenih u strategiji za neprihodujuće izloženosti i operativnom planu. Ciljeve u pogledu neprihodujućih izloženosti trebalo bi uzeti u obzir u okviru povezanih politika primitaka, ciljeva razvoja karijere i okvira praćenja uspješnosti kako bi se osigurala uključenost svih zaposlenika i članova rukovodstva u smanjenje neprihodujućih izloženosti te bi trebalo posvetiti pozornost pravednom postupanju s potrošačima. Sustav poticaja za zaposlenike i rukovoditelje u funkcijama za odobravanje kredita i poslovnim funkcijama isto bi tako trebao uzeti u obzir povratne informacije dobivene iz aktivnosti naplate te kvalitetu izloženosti kreditne institucije kako bi se spriječilo preuzimanje prevelikih rizika. Kad je riječ o izloženostima prema stanovništvu, te bi politike primitaka trebalo razviti u skladu sa Smjernicama EBA-e o politikama i praksama primitaka povezanim s ponudom i prodajom proizvoda i usluga namijenjenih potrošačima¹².

55. Svi relevantni elementi strategije za neprihodujuće izloženosti trebali bi biti u potpunosti usklađeni s poslovnim planom i proračunom te ugrađeni u njih, uključujući sve relevantne troškove povezane s provedbom operativnog plana, kao i moguće gubitke koji proizlaze iz aktivnosti naplate neprihodujućih izloženosti.

56. Strategija za neprihodujuće izloženosti trebala bi biti u potpunosti ugrađena u okvir upravljanja rizicima. U tom bi kontekstu posebnu pozornost trebalo posvetiti:

- a) postupku procjene adekvatnosti internog kapitala (ICAAP-a)¹³: svi relevantni elementi strategije za neprihodujuće izloženosti trebali bi biti u potpunosti usklađeni s postupkom procjene adekvatnosti internog kapitala i ugrađeni u njega. Kreditne institucije trebaju

¹² Smjernice o politikama i praksama primitaka povezanim s ponudom i prodajom proizvoda i usluga namijenjenih potrošačima (EBA/GL/2016/06).

¹³ Kako je definiran u članku 108. Direktive 2013/36/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o pristupanju djelatnosti kreditnih institucija i bonitetnom nadzoru nad kreditnim institucijama i investicijskim društvima (SL L 176, 27.6.2013., str. 338.).

provesti kvantitativne i kvalitativne procjene kretanja neprihodujućih izloženosti u redovnim i stresnim uvjetima, uključujući učinak na planiranje kapitala;

- b) okvir sklonosti preuzimanju rizika¹⁴: okvir sklonosti preuzimanju rizika i strategije za neprihodujuće izloženosti blisko su povezani. Stoga bi se trebali jasno definirati pokazatelji i limiti okvira sklonosti preuzimanju rizika, koje je odobrilo upravljačko tijelo, a koji su usklađeni s glavnim elementima i ciljevima koji čine strategiju za neprihodujuće izloženosti;
- c) planu oporavka¹⁵: ako su vrijednosti pokazatelja i aktivnosti povezane s neprihodujućim izloženostima sastavni dio plana oporavka, kreditne institucije trebaju osigurati njihovo usklađivanje s ciljevima strategije za neprihodujuće izloženosti i operativnim planom.

57. Kreditne institucije trebaju osigurati visoku razinu praćenja i nadzora koju provodi funkcija upravljanja rizicima u pogledu izrade i provedbe strategije za neprihodujuće izloženosti i operativnog plana.

5. Upravljanje neprihodujućim izloženostima i operacije

58. Kako bi se kreditne institucije mogle posvetiti problematici neprihodujućih izloženosti na učinkovit i održiv način, trebalo bi uspostaviti odgovarajuću strukturu upravljanja i operativnu strukturu.

59. U ovom su odjeljku navedeni ključni elementi upravljanja i operativnih aktivnosti povezanih s okvirom naplate neprihodujućih izloženosti, obuhvaćajući aspekte povezane s upravljanjem i donošenjem odluka, operativni model za neprihodujuće izloženosti, okvir unutarnjih kontrola i postupke praćenja neprihodujućih izloženosti.

60. Tijekom provedbe svojih aktivnosti upravljanja neprihodujućim izloženostima i operativnih aktivnosti kreditne institucije trebaju uzeti u obzir relevantne faktore i zahtjeve u pogledu zaštite potrošača te osigurati pravedno postupanje s potrošačima.

¹⁴ Kako je opisana u „Načelima za učinkovit okvir sklonosti preuzimanju rizika” Odbora za financijsku stabilnost.

¹⁵ Kako se zahtijeva Direktivom 2014/59/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o uspostavi okvira za oporavak i sanaciju kreditnih institucija i investicijskih društava te o izmjeni Direktive Vijeća 82/891/EEZ i direktiva 2001/24/EZ, 2002/47/EZ, 2004/25/EZ, 2005/56/EZ, 2007/36/EZ, 2011/35/EU, 2012/30/EU i 2013/36/EU te uredbi (EU) br. 1093/2010 i (EU) br. 648/2012 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 173, 12. 6. 2014., str. 190.).

5.1 Upravljanje i donošenje odluka

61. Sveobuhvatna strategija kreditne institucije i njezina provedba trebaju obuhvaćati strategiju za neprihodujuće izloženosti i operativni plan koje bi trebalo definirati, odobriti i preispitivati upravljačko tijelo. Konkretno, upravljačko tijelo trebalo bi:

- a) odobriti na godišnjoj osnovi i redovito preispitivati strategije za neprihodujuće izloženosti i operativni plan u skladu sa sveobuhvatnom strategijom rizika;
- b) nadzirati provedbu strategije za neprihodujuće izloženosti;
- c) definirati kvantitativne i kvalitativne ciljeve upravljanja neprihodujućim izloženostima i poticaje za aktivnosti naplate neprihodujućih izloženosti;
- d) na tromjesečnoj osnovi pratiti napredak u odnosu na ciljeve definirane u strategiji za neprihodujuće izloženosti i operativnom planu;
- e) definirati odgovarajuće postupke odobrenja odluka o naplati neprihodujućih izloženosti (za velike neprihodujuće izloženosti to bi trebalo uključivati suglasnost upravljačkog tijela);
- f) odobravati politike i postupke povezane s neprihodujućim izloženostima (uključujući one navedene u Prilogu 4.), preispitivati ih najmanje jedanput godišnje i nastavljati provoditi bilo koje potrebne izmjene, osiguravajući da zaposlenici u potpunosti razumiju politike i postupke;
- g) osigurati dostatnu razinu unutarnjih kontrola postupaka upravljanja neprihodujućim izloženostima, uz poseban naglasak na aktivnosti povezane s klasifikacijom neprihodujućih izloženosti, umanjenjima vrijednosti, otpisima, procjenama vrijednosti kolaterala i održivošću mjera restrukturiranja;
- h) posjedovati dostatno znanje, iskustvo i stručnost kad je riječ o upravljanju neprihodujućim izloženostima.

62. Upravljačko tijelo i više rukovodstvo trebali bi dio svojih kapaciteta i dovoljno vremena posvetiti pitanjima povezanim s naplatom neprihodujućih izloženosti u skladu s člankom 76. Direktive 2013/36/EU, razmjerno rizicima povezanim s neprihodujućim izloženostima unutar kreditne institucije. Kreditne institucije trebaju uspostaviti i dokumentirati jasno definirane, učinkovite i dosljedne postupke za donošenje odluka, uz stalnu uključenost odgovarajuće druge linije obrane.

5.2 Operativni model za neprihodujuće izloženosti

5.2.1 Jedinice za naplatu neprihodujućih izloženosti

63. Kako bi se u dostatnoj mjeri smanjili mogući sukobi interesa u upravljanju neprihodujućim izloženostima te kako bi se na dobar način iskoristilo stručno znanje u pogledu neprihodujućih

izloženosti u cijeloj organizaciji, kreditne institucije trebaju uspostaviti jedinice posvećene naplati neprihodujućih izloženosti koje su neovisne o poslovima odobravanja kredita. Taj bi pristup odvajanja zaduženja trebao obuhvatiti aktivnosti održavanja odnosa s klijentima (npr. pregovori s klijentima o rješenjima restrukturiranja) i postupak donošenja odluka. U tom kontekstu kreditne institucije trebaju razmotriti uvođenje tijela za donošenje odluka posvećenih naplati neprihodujućih izloženosti (npr. odbor za neprihodujuće izloženosti).

64. Ako se ne mogu izbjeći preklapanja s tijelima za donošenje odluka, rukovoditeljima ili stručnjacima uključenima u postupak odobravanja kredita, institucionalnim okvirom i unutarnjim kontrolama trebalo bi osigurati dostatno ublažavanje svih mogućih sukoba interesa.
65. Kreditne institucije trebaju uspostaviti mjere kojima osiguravaju redovitu razmjenu povratnih informacija između jedinica za odobravanje kredita i jedinica za naplatu neprihodujućih izloženosti.
66. Pri osmišljanju odgovarajuće strukture jedinica za naplatu neprihodujućih izloženosti kreditne institucije trebaju uzeti u obzir specifičnosti svojih glavnih portfelja neprihodujućih izloženosti, uključujući vrstu izloženosti (stanovništvo, MSP-ovi, poduzeća) i vrstu kolaterala.
67. Kreditne institucije trebaju razmotriti izradu automatiziranih postupaka za jedinice za naplatu neprihodujućih izloženosti namijenjene homogenim portfeljima neprihodujućih izloženosti za stanovništvo. Kad je riječ o portfeljima neprihodujućih izloženosti za poduzeća, prema potrebi i ovisno o koncentraciji neprihodujućih izloženosti u sektoru, kreditne institucije trebaju razmotriti upravljački (individualni) pristup putem osposobljavanja zaposlenika jedinice za naplatu neprihodujućih izloženosti specijaliziranih za određeni sektor. Za samostalne poduzetnike i mikropoduzeća trebalo bi razmotriti pristup koji bi uključivao kombinaciju automatiziranih elemenata i upravljačkog (individualnog) pristupa.
68. Manje i manje složene kreditne institucije (na primjer one klasificirane u treću ili četvrtu kategoriju SREP-a) mogu uspostaviti posebne funkcije za naplatu razmjerno svojoj veličini, prirodi, složenosti i profilu rizika. Kreditne institucije trebaju osigurati da se uspostavljanjem takvih funkcija spriječi i ukloni sukob interesa pri upravljanju neprihodujućim izloženostima.
69. Za potrebe proporcionalnosti, kao alternativu uspostavi posebnih tijela za donošenje odluka povezanih s naplatom neprihodujućih izloženosti, manje i manje složene kreditne institucije (npr. one klasificirane u treću ili četvrtu kategoriju SREP-a) mogu obuhvatiti potrebne zahtjeve svojim postojećim kreditnim odborima ili odborima za upravljanje rizicima, pod uvjetom da osiguraju da su sukobi interesa u dostatnoj mjeri ublaženi.

5.2.2 Usklađenost sa životnim ciklusom neprihodujućih izloženosti

70. Jedinice za naplatu neprihodujućih izloženosti trebale bi se uspostaviti kako bi se osiguralo da su aktivnosti naplate neprihodujućih izloženosti i kontakt s dužnikom prilagođeni različitim

fazama životnog ciklusa neprihodujućih izloženosti¹⁶. Kreditne institucije trebaju uspostaviti različite jedinice neprihodujućih izloženosti za različite faze životnog ciklusa neprihodujućih izloženosti te za različite portfelje, ako je to primjereno. Sve primjenjive faze naplate trebaju dobiti odgovarajuću pažnju i u njih bi trebalo biti uključeno dostatno specijalizirano osoblje.

71. Kreditne institucije trebaju razmotriti sljedeće faze životnog ciklusa neprihodujućih izloženosti, uzimajući u obzir specifičnosti proizvoda i prirodu dospjelih neplaćenih obveza:

- a) dospjele neplaćene obveze u ranoj fazi kašnjenja (dospjele do 90 dana)¹⁷: tijekom ove faze naglasak bi trebao biti na početnom kontaktu s dužnikom za potrebe rane naplate i prikupljanja informacija kako bi se omogućila detaljna procjena okolnosti dužnika (npr. njegov financijski položaj, dokumentacija o statusu kredita, status kolaterala, razina suradnje itd.). Na temelju vrste izloženosti i kolaterala trebala bi se konačno utvrditi najprikladnija strategija naplate, koja može uključivati mjere restrukturiranja s kratkoročnim vremenskim okvirom i koja će se primjenjivati prema potrebi (uključujući tijekom tog početnog razdoblja, kad je to prikladno) u cilju stabilizacije financijskog položaja dužnika prije uspostavljanja prikladne strategije naplate. Osim toga, kreditna institucija trebala bi, kad je to prikladno, istraživati mogućnosti za poboljšanje svojeg položaja, istodobno uzimajući u obzir prava i interese potrošača (npr. potpisivanjem ugovora o novom kreditu, preuzimanjem postojećeg kolaterala, svođenjem odljeva gotovine na najmanju moguću mjeru, preuzimanjem dodatnog kolaterala, ako je dostupan). Posebna politika upravljanja dospjelim neplaćenim obvezama trebala bi sadržavati smjernice o sveukupnim postupcima i odgovornostima u pogledu neprihodujućih izloženosti, uključujući okidače za prijenos izloženosti u jedinicu za naplatu neprihodujućih izloženosti.
- b) dospjele neplaćene obveze preko 90 dana / restrukturiranje: kreditne institucije trebaju u ovoj fazi provoditi i formalizirati planove restrukturiranja s dužnicima. Planovi restrukturiranja trebali bi se provoditi samo ako je kreditna institucija zaključila da dužnik može izvršiti plaćanja. Pri razmatranju održivih mogućnosti restrukturiranja kreditne institucije trebaju uzeti u obzir članak 28. Direktive 2014/17/EU¹⁸ i druge pravne odredbe usmjerene na zaštitu potrošača, koliko je to moguće. Plan restrukturiranja treba pratiti najmanje jednu godinu u skladu s Provedbenom uredbom Komisije (EU) br. 680/2014, imajući na umu povećani rizik, prije no što se restrukturiranu izloženost konačno može izdvojiti iz jedinice za naplatu neprihodujućih izloženosti ako se tijekom praćenja ne otkriju dodatni okidači za klasifikaciju u neprihodujuće izloženosti.

¹⁶ To obuhvaća i imovinu koja nije razvrstana u neprihodujuće izloženosti, kao što su dospjele neplaćene obveze u ranoj fazi kašnjenja (≤ 90 dana), restrukturirane prihodujuće izloženosti i ovršena imovina, a imaju važnu ulogu u postupku restrukturiranja neprihodujućih izloženosti.

¹⁷ Ovisno o svojoj složenosti, izloženosti male vjerojatnosti podmirenja mogu biti dio ranih dospjelih neplaćenih obveza ili jedinica za restrukturiranje neprihodujućih izloženosti.

¹⁸ Direktiva 2014/17/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 4. veljače 2014. o ugovorima o potrošačkim kreditima koji se odnose na stambene nekretnine i o izmjeni direktiva 2008/48/EZ i 2013/36/EU i Uredbe (EU) br. 1093/2010 (SL L 60, 28.2.2014., str. 34.).

c) likvidacija / naplata duga / sudski postupci / ovrha: ako se nije pronašlo nijedno održivo rješenje za restrukturiranje zbog financijskog položaja dužnika ili njegove razine suradnje, kreditne institucije trebaju provesti analizu troškova i koristi u pogledu različitih mogućnosti likvidacije, uključujući sudske i izvansudske postupke, imajući na umu i interese dužnika. Na temelju te analize kreditne institucije trebaju ubrzano nastaviti s provedbom odabrane mogućnosti likvidacije, uz podršku pravnih stručnjaka i stručnjaka za likvidaciju poduzeća. Kreditne institucije koje se često koriste uslugama vanjskih stručnjaka trebaju osigurati da su dostupni dostatni mehanizmi unutarnjih kontrola kako bi se osigurao djelotvoran i učinkovit postupak likvidacije. U tom bi pogledu posebnu pozornost trebalo posvetiti neprihodujućim izloženostima koje su već dugo klasificirane kao takve. Posebna politika naplate duga trebala bi sadržavati smjernice o postupcima likvidacije.

72. upravljanje ovršenom imovinom (ili drugom imovinom proizišlom iz neprihodujućih izloženosti): preuzimanje kolaterala uglavnom započinje nakon neuspješnih postupaka kreditne institucije da na druge načine naplati dospjele iznose. Kreditna institucija trebala bi uspostaviti politiku u kojoj se opisuje postupak naplate u pogledu ovršene imovine, posebno obuhvaćajući korake preuzimanja imovine, procjene vrijednosti kolaterala i prodaju različitih vrsta kolaterala odgovarajućim metodama.

5.2.3 Grupiranje izloženosti

73. U Smjernicama EBA-e o praksama upravljanja kreditnim rizicima kreditnih institucija i računovodstvu očekivanih kreditnih gubitaka¹⁹ opisane su politike kreditnih institucija u pogledu grupiranja izloženosti na temelju identificiranih zajedničkih svojstava kreditnih rizika. Trebalo bi razviti homogene portfelje kako bi se postupci mogli posebno prilagoditi neprihodujućim izloženostima. Kreditne institucije trebaju razmotriti oblikovanje prilagođenih postupaka za svaki portfelj, pri čemu bi poseban tim stručnjaka preuzeo svaki od njih. Portfelji neprihodujućih izloženosti trebali bi se analizirati vrlo pažljivo, što bi rezultiralo jasno definiranim potportfeljima dužnika. Za te bi analize kreditne institucije trebale razviti odgovarajuće upravljačke informacijske sustave i dostatnu kvalitetu podataka.

74. Popis mogućih kriterija odabira za grupiranje neprihodujućih izloženosti za stanovništvo u portfelje naveden je u Prilogu 1.

75. Kad je riječ o portfeljima neprihodujućih izloženosti za poduzeća, grupiranje po kategorijama izloženosti ili sektoru (npr. poslovne nekretnine, projektno financiranje izgradnje nekretnina, brodogradnja, subjekti koji se bave trgovinom) treba smatrati ključnim pokretačem za specijalizaciju jedinica za restrukturiranje neprihodujućih izloženosti. Te bi portfelje zatim trebalo dodatno raspodijeliti u skladu sa strategijom za neprihodujuće izloženosti i razinom financijskih poteškoća kako bi se osigurala odgovarajuća usmjerenost aktivnosti naplate.

¹⁹ Smjernice o praksama upravljanja kreditnim rizicima kreditnih institucija i računovodstvu očekivanih kreditnih gubitaka (EBA/GL/2017/06).

5.2.4 Ljudski resursi

76. Kreditne institucije trebaju uspostaviti odgovarajući organizacijski okvir u odnosu na svoj poslovni model i uzimajući u obzir svoje rizike, uključujući rizike proizišle iz neprihodujućih izloženosti. U kreditnim institucijama odgovarajuća i razmjerna pozornost rukovodstva i odgovarajući resursi trebaju biti posvećeni procesu naplate neprihodujućih izloženosti te unutarnjim kontrolama povezanih postupaka.
77. Dijeljenje upravljanja i resursa s drugim dijelovima lanca vrijednosti (npr. funkcijom odobravanja kredita) prije provedbe trebalo bi pažljivo preispitati kako bi se izbjegli sukobi interesa i osigurala dostatna specijalizacija, kako je prethodno navedeno.
78. Na temelju nalaza samoprocjene sposobnosti kreditne institucije u pogledu neprihodujućih izloženosti, kako je navedeno u odjeljku 4.2.1., kreditne institucije trebaju redovito preispitivati prikladnost svojih unutarnjih i vanjskih resursa za restrukturiranje neprihodujućih izloženosti te pravodobno nadoknaditi eventualne nedostatke u ljudskim resursima. Budući da aktivnosti naplate mogu znatno opteretiti resurse, kreditne institucije trebaju razmotriti prikladnost odabira primjene ugovora na određeno vrijeme, unutarnju/vanjsku eksternalizaciju ili društava za zajednička ulaganja u pogledu aktivnosti naplate neprihodujućih izloženosti. Međutim, za te je aktivnosti i dalje u konačnici odgovorna kreditna institucija. Ako se primjenjuje eksternalizacija, kreditne institucije trebaju osigurati da se ta eksternalizacija organizira u skladu s primjenjivim zakonodavstvom ili regulatornim zahtjevima.
79. Kreditne institucije trebaju razviti odgovarajuće stručne kapacitete potrebne za definirani operativni model neprihodujućih izloženosti, uključujući jedinice za naplatu neprihodujućih izloženosti i funkcije unutarnje kontrole, u skladu s odredbama iz zajedničkih Smjernica ESMA-e i EBA-e za procjenu primjerenosti članova upravljačkog tijela i nositelja ključnih funkcija²⁰. Osoblje zaduženo za ključne elemente naplate neprihodujućih izloženosti trebalo bi raspolagati konkretnim stručnim znanjem i iskustvom u pogledu neprihodujućih izloženosti. Kreditne institucije trebaju provesti prikladnu obuku posvećenu neprihodujućim izloženostima, uključujući zaštitu potrošača, te bi trebale osmisлити planove razvoja zaposlenika kako bi se unaprijedili unutarnji stručni kapaciteti iskorištavanjem dostupnih vještina.
80. Ako izgradnja unutarnjih stručnih kapaciteta i infrastrukture nije moguća ili učinkovita, jedinicama za naplatu neprihodujućih izloženosti trebalo omogućiti jednostavan pristup kvalificiranim vanjskim resursima (npr. ovlaštenim procjeniteljima imovine, pravnim savjetnicima, stručnjacima za planiranje poslovanja, stručnjacima za pojedinu industriju) ili specijaliziranim društvima za servisiranje neprihodujućih izloženosti.
81. Kreditna institucija treba, u skladu sa sveukupnom strategijom za neprihodujuće izloženosti i operativnim planom, uvesti sustav procjene prilagođen zahtjevima jedinica za naplatu neprihodujućih izloženosti. Taj sustav procjene trebao bi se razviti u skladu s odredbama iz

²⁰ Zajedničke Smjernice ESMA-e i EBA-e za procjenu primjerenosti članova upravljačkog tijela i nositelja ključnih funkcija na temelju Direktive 2013/36/EU i Direktive 2014/65/EU (EBA/GL/2017/12).

Smjernica EBA-e o dobrim politikama primitaka²¹ i članka 7. Direktive 2014/17/EU²², a u slučaju izloženosti prema stanovništvu i u skladu s odredbama iz Smjernica EBA-e o politikama i praksama primitaka povezanim s ponudom i prodajom proizvoda i usluga namijenjenih potrošačima²³. Sustav procjene uglavnom bi trebao biti povezan s kvantitativnim elementima ciljeva kreditne institucije u pogledu neprihodujućih izloženosti, ali može uključivati i kvalitativne elemente (razinu tehničkih sposobnosti u vezi s analizom zaprimljenih financijskih informacija i podataka, strukturiranje prijedloga, kvalitetu preporuka ili praćenje slučajeva restrukturiranja, kao i djelotvorne vještine pregovaranja). Trebalo bi redovito pratiti rezultate rada zaposlenika zaduženih za naplatu neprihodujućih izloženosti te ih uspoređivati s tim ciljevima na pojedinačnoj osnovi ili na razini tima, prema potrebi.

82. Okvir za mjerenje uspješnosti upravljačkog tijela i relevantnih rukovoditelja trebao bi uključivati konkretne pokazatelje povezane s ciljevima definiranim u strategiji kreditne institucije za neprihodujuće izloženosti i operativnom planu. Važnost tih pokazatelja u cjelokupnom okviru za mjerenje uspješnosti trebala bi biti razmjerna ozbiljnosti problema neprihodujućih izloženosti s kojim se suočava kreditna institucija.

83. Kreditne institucije trebaju poticati primjenu ranih znakova upozorenja i pokazatelja u politikama primitaka i okvirima poticaja kako bi se osiguralo da se učinkovito rješavaju moguće poteškoće u plaćanju te tako djelotvorno smanje priljevi neprihodujućih izloženosti.

5.2.5 Tehnički resursi

84. Kad je riječ o prikladnoj tehničkoj infrastrukturi, kreditne institucije trebaju osigurati da se svi podatci povezani s neprihodujućim izloženostima centralno pohranjuju u pouzdane i sigurne IT sustave te održavaju potpunima i ažuriranim tijekom cijelog postupka naplate neprihodujućih izloženosti.

85. Prikladna tehnička infrastruktura trebala bi jedinicama za naplatu neprihodujućih izloženosti omogućiti:

- a) pristup svim relevantnim podacima i dokumentima, uključujući:
 - i. informacije o trenutačnim neprihodujućim izloženostima i dužnicima s dospjelim neplaćenim obvezama u ranoj fazi kašnjenja (≤ 90 dana), uključujući automatske obavijesti,

²¹ Smjernice o dobrim politikama primitaka na temelju članka 74. stavka 3. i članka 75. stavka 2. Direktive 2013/36/EU i objavama na temelju članka 450. Uredbe (EU) br. 575/2013 (EBA/GL/2015/22).

²² Direktiva 2014/17/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 4. veljače 2014. o ugovorima o potrošačkim kreditima koji se odnose na stambene nekretnine i o izmjeni direktiva 2008/48/EZ i 2013/36/EU i Uredbe (EU) br. 1093/2010 (SL L 60, 28. 2. 2014., str. 34.).

²³ Smjernice o politikama i praksama primitaka povezanim s ponudom i prodajom proizvoda i usluga namijenjenih potrošačima (EBA/GL/2016/06).

- ii. informacije o izloženostima, kolateralu i jamstvu povezanim s dužnikom ili povezanim klijentima,
 - iii. alate za praćenje s aplikativnim sposobnostima praćenja uspješnosti i djelotvornosti restrukturiranja,
 - iv. status aktivnosti naplate i interakcije s dužnicima, kao i pojedinosti o dogovorenim mjerama restrukturiranja,
 - v. ovršenu imovinu, prema potrebi,
 - vi. praćenje novčanog toka kredita i kolaterala,
 - vii. izvore odnosnih informacija i potpunu odnosnu dokumentaciju,
 - viii. prema potrebi, pristup središnjim kreditnim registrima, zemljišnim registrima i drugim vanjskim izvorima podataka;
- b) učinkovitu obradu i praćenje aktivnosti naplate neprihodujućih izloženosti, uključujući:
- i. automatizirane radne procese tijekom cijelog životnog ciklusa neprihodujućih izloženosti,
 - ii. automatiziran postupak praćenja statusa kredita, osiguravajući pravilno označavanje neprihodujućih izloženosti i restrukturiranih izloženosti,
 - iii. uključene znakove upozorenja,
 - iv. automatizirano kvantitativno izvješćivanje tijekom cijelog životnog ciklusa neprihodujućih izloženosti kao temelj za analize koje je potrebno dostaviti rukovodstvu jedinice za naplatu neprihodujućih izloženosti, upravljačkom tijelu i drugim relevantnim rukovoditeljima, kao i regulatoru,
 - v. analize uspješnosti aktivnosti naplate koje provode jedinice za naplatu neprihodujućih izloženosti, podtimovi i stručnjaci (npr. stopa oporavka/uspjeha, informacije o obnavljanju izloženosti, djelotvornost ponuđenih opcija restrukturiranja, stopa naplate u gotovini, povijesne analize stope oporavka, stopa ispunjenih obećanja u pozivnom centru itd.),
 - vi. praćenje razvoja portfelja, potportfelja, skupina dužnika i pojedinačnih dužnika;
- c) definiranje, analizu i mjerenje neprihodujućih izloženosti i povezanih dužnika:
- i. prepoznavanje neprihodujućih izloženosti i mjerenje umanjenja vrijednosti,

- ii. provođenje prikladnih analiza portfelja neprihodujućih izloženosti i pohranu rezultata za svakog dužnika,
- iii. podrška pri procjeni osobnih podataka dužnika, njegova financijskog položaja i sposobnosti plaćanja, najmanje za dužnike koji nisu složeni,
- iv. izračunavanje i. neto sadašnje vrijednosti i ii. učinka svake opcije restrukturiranja i/ili mogućeg plana restrukturiranja na kapitalni položaj kreditne institucije u okviru bilo kojeg relevantnog zakonodavstva (npr. zakonodavstvo o ovrsi, zakonodavstvo o stečaju) za svakog dužnika.

86. Prikladnost tehničke infrastrukture, uključujući kvalitetu podataka, trebala bi redovito procjenjivati neovisna funkcija unutarnje ili vanjske revizije.

5.3 Okvir unutarnjih kontrola

87. Upravljačko tijelo trebalo bi biti odgovorno za uspostavu i praćenje prikladnosti i djelotvornosti okvira unutarnjih kontrola. Konkretno, trebalo bi uvesti djelotvorne i učinkovite postupke unutarnje kontrole za okvir naplate neprihodujućih izloženosti kako bi se osigurala potpuna usklađenost strategije za neprihodujuće izloženosti i operativnog plana s jedne strane te cjelokupne poslovne strategije kreditne institucije (uključujući strategiju za neprihodujuće izloženosti i operativni plan) i sklonost preuzimanju rizika s druge strane.

88. U okviru funkcija unutarnjih kontrola upravljačkom tijelu treba redovito podnositi pisana izvješća o upravljanju neprihodujućim izloženostima, uz isticanje važnijih utvrđenih nedostataka. Ta bi izvješća trebala za svaki novoutvrđeni važniji nedostatak uključivati povezane relevantne rizike, procjenu učinka, preporuke i korektivne mjere koje treba poduzeti. Kad je to potrebno, voditelji funkcija unutarnjih kontrola trebali bi u svojem svojstvu nadzorne funkcije moći pristupiti upravljačkom tijelu i izravno ga izvješćivati kako bi se skrenula pozornost na određena pitanja i upozorilo nadležno tijelo, prema potrebi, o konkretnim događajima koji utječu ili bi mogli utjecati na instituciju. To ne bi trebalo spriječiti voditelje funkcija unutarnjih kontrola da izvješćuju i putem redovnih linija izvješćivanja.

89. Upravljačko tijelo trebalo bi izvršiti praćenje nalaza funkcija unutarnjih kontrola na pravodoban i djelotvoran način te zahtijevati da se provedu odgovarajuće korektivne aktivnosti. Trebalo bi uspostaviti službeni postupak za praćenje nalaza i poduzetih korektivnih mjera.

90. Okvir unutarnjih kontrola trebao bi uključivati sve tri linije obrane u skladu sa Smjernicama EBA-e o internom upravljanju²⁴. Uloge različitih uključenih funkcija trebale bi se jasno raspodijeliti i dokumentirati kako bi se izbjegle praznine ili preklapanja. Upravljačko tijelo treba redovito izvješćivati o ključnim ishodima aktivnosti druge i treće linije te definiranih mjera ublažavanja, kao i o napretku u pogledu tih potreba.

²⁴ Smjernice o internom upravljanju na temelju Direktive 2013/36/EU (EBA/GL/2017/11).

91. Tijekom provedbe okvira kontrole veće i složenije kreditne institucije trebaju primjenjivati sve tri linije obrane. Druga linija obrane ne mora biti posvećena isključivo neprihodujućim izloženostima i može je provoditi funkcija (kontrole) kreditnih rizika.

92. Za uspostavljanje okvira unutarnjih kontrola u manjim i manje složenim kreditnim institucijama (npr. one klasificirane u treću ili četvrtu kategoriju SREP-a), te kreditne institucije ne moraju nužno raspolagati svim trima linijama obrane posvećenima neprihodujućim izloženostima, ali moraju osigurati uspješno ublažavanje mogućih sukoba interesa.

5.3.1 Kontrole u okviru prve linije obrane

93. Kreditne institucije trebaju osigurati da prva linija obrane bude ugrađena u postupke i procese operativnih jedinica, posebno jedinica za naplatu neprihodujućih izloženosti, koje su u stvarnosti odgovorne za rizike kreditnih institucija i upravljaju tim rizicima u kontekstu naplate neprihodujućih izloženosti.

94. Kako bi se osigurala provedba odgovarajućih kontrolnih mehanizama, kreditne institucije trebaju uspostaviti unutarnje politike o okviru naplate neprihodujućih izloženosti. Rukovoditelji operativnih jedinica odgovorni su za osiguravanje provedbe tih unutarnjih politika, između ostalog njihovim uključivanjem u IT procedure. U Prilogu 4. ovim Smjernica navedeni su ključni elementi politika povezanih s okvirom neprihodujućih izloženosti koje treba provesti u kreditnim institucijama.

5.3.2 Kontrole u okviru druge linije obrane

95. U okviru funkcija druge linije obrane trebale bi se kontinuirano provoditi kontrole radi provjere pravilnog funkcioniranja upravljanja neprihodujućim izloženostima u prvoj liniji obrane. Kako bi svoje obveze kontrole mogle provoditi na odgovarajući način, funkcijama druge linije potrebna je viša razina neovisnosti od funkcija koje provode poslovne aktivnosti, uključujući jedinice za naplatu neprihodujućih izloženosti, te bi trebale imati dostatne resurse. Trebale bi raspolagati prikladnim brojem kvalificiranih članova osoblja. Kvalifikacije osoblja trebale bi se kontinuirano procjenjivati te bi članovima osoblja trebalo, prema potrebi, osiguravati obuku.

96. Druga linija obrane kontrolira način na koji jedinice za naplatu neprihodujućih izloženosti provode mjere upravljanja rizicima i treba se posebno usredotočiti na:

- a) praćenje i mjerenje rizika povezanih s neprihodujućim izloženostima na detaljnoj i agregiranoj osnovi, između ostalog s obzirom na adekvatnost internog/regulatornog kapitala;
- b) preispitivanje uspješnosti cjelokupnog operativnog modela neprihodujućih izloženosti, kao i njegovih elemenata (npr. rukovodstvo/zaposlenici jedinice za naplatu neprihodujućih izloženosti, aranžmani eksternalizacije/servisiranja, ciljevi smanjenja neprihodujućih izloženosti i mehanizmi ranog upozorenja);

- c) osiguravanje kvalitete tijekom obrade kredita koji se odnosi na neprihodujuće izloženosti, praćenja/izvješćivanja (unutarnjeg i vanjskog), restrukturiranja, umanjenja vrijednosti, otpisa, vrednovanja kolaterala i izvješćivanja o neprihodujućim izloženostima (za ispunjavanje te uloge funkcije druge linije trebaju imati dostatne ovlasti za prethodnu intervenciju pri provedbi pojedinačnih rješenja za naplatu);
- d) preispitivanje usklađenosti postupaka povezanih s neprihodujućim izloženostima s unutarnjim politikama i eksternim smjernicama, prije svega u vezi s klasifikacijom neprihodujućih izloženosti, provođenjem umanjenja vrijednosti i rezerviranja, otpisom, procjenom vrijednosti kolaterala, restrukturiranjem i sustavima ranog upozorenja.

97. Funkcije kontrole rizika i osiguravanja usklađenosti trebaju i pružati smjernice za osmišljanje i preispitivanje politika i postupaka povezanih s neprihodujućim izloženostima te za kontrole koje se uspostavljaju u svim jedinicama za restrukturiranje neprihodujućih izloženosti. Te bi funkcije trebale biti uključene u oblikovanje i preispitivanje politika prije no što ih upravljačko tijelo odobri.

5.3.3 Kontrole u okviru treće linije obrane

98. Treća linija obrane, neovisna funkcija unutarnje revizije, trebala bi imati dovoljno stručnog znanja o restrukturiranju neprihodujućih izloženosti da bi mogla provoditi svoje aktivnosti povremene kontrole učinkovitosti i djelotvornosti okvira neprihodujućih izloženosti, uključujući kontrole prve i druge linije.

99. Kad je riječ o okviru neprihodujućih izloženosti, funkcija unutarnje revizije trebala bi najmanje provoditi redovite procjene radi praćenja pridržavanja unutarnjih politika povezanih s neprihodujućim izloženostima (vidjeti Prilog 4.) i ovih Smjernica. To bi trebalo uključivati i nasumične i nenajavljene inspekcije i preglede kreditne dokumentacije.

100. Pri utvrđivanju učestalosti, područja primjene i opsega kontrola koje je potrebno provesti, kreditne institucije trebaju uzeti u obzir razinu neprihodujućih izloženosti te jesu li u okviru nedavnih revizija otkrivene znatne nepravilnosti i nedostaci.

101. Na temelju rezultata svojih kontrola funkcija unutarnje revizije trebala bi dati preporuke upravljačkom tijelu i pritom mu skrenuti pozornost na moguća poboljšanja.

5.4 Praćenje neprihodujućih izloženosti i aktivnosti naplate neprihodujućih izloženosti

102. Sustavi praćenja trebali bi se temeljiti na ciljevima u pogledu neprihodujućih izloženosti odobrenima u strategiji za neprihodujuće izloženosti i povezanom operativnom planu, koji se zatim prenose na operativne ciljeve jedinica za restrukturiranje neprihodujućih izloženosti, sa sustavom povratnih informacija za određivanje cijene kreditnog rizika i rezerviranje. Treba

razviti povezani okvir ključnih pokazatelja uspješnosti (KPI) kako bi se upravljačkom tijelu i drugim relevantnim rukovoditeljima omogućilo mjerenje napretka.

103. Kreditne institucije trebaju definirati i pratiti KPI-jeve povezane s neprihodujućim izloženostima. KPI-jevi povezani s neprihodujućim izloženostima trebali bi uključivati, među ostalim (vidjeti i Prilog 2.):

- a) pokazatelje neprihodujućih izloženosti;
- b) angažman dužnika i prikupljanje gotovine;
- c) aktivnosti naplate;
- d) aktivnosti likvidacije;
- e) drugo (npr. stavke dobiti i gubitka povezane s neprihodujućim izloženostima, ovršena imovina, aktivnosti eksternalizacije).

5.4.1 Pokazatelji neprihodujućih izloženosti

104. Kreditne institucije u svojim bi knjigama trebale pazljivo pratiti relativne i apsolutne razine neprihodujućih izloženosti i restrukturiranih izloženosti, kao i ovršenu imovinu (ili drugu imovinu koja proizlazi iz aktivnosti povezanih s neprihodujućim izloženostima) i rane dospjele neplaćene obveze.

105. Kreditne institucije trebaju takve aktivnosti praćenja izvršavati na razini transakcije/dužnika i, prema potrebi, na razini portfelja ili potportfelja, uzimajući u obzir aspekte kao što su poslovna linija, segment dužnika, geografsko područje, proizvodi, rizik koncentracije, razina kolateralizacije i vrsta pruženog kolaterala te mogućnost otplate duga.

106. Kreditne institucije trebaju pratiti razinu umanjenja neprihodujućih izloženosti kako bi upravljačkom tijelu pružile sveobuhvatne informacije o pokrivenosti. Analiza treba uključivati podatke na agregiranoj osnovi i na razinama različitih portfelja neprihodujućih izloženosti. Pri odabiru portfelja neprihodujućih izloženosti treba uzeti u obzir aspekte kao što su vrsta izloženosti, uključujući osigurane/neosigurane, vrstu kolaterala i jamstava, geografsko područje, broj godina od klasifikacije neprihodujućih izloženosti, vrijeme naplate te upotrebu pristupa trajnosti poslovanja (engl. *going concern*) i prestanka poslovanja (engl. *gone concern*). Trebali bi se pratiti i trendovi pokrivenosti, a smanjenja bi se trebala dobro objasniti.

107. Kreditne institucije trebaju odrediti referentne pokazatelje povezane s omjerom neprihodujućih izloženosti i pokrivenošću u odnosu na dostupne pokazatelje za usporedive institucije kako bi upravljačkom tijelu dostavile jasan prikaz položaja konkurenata i moguće nedostatke.

108. Kreditne institucije trebaju pratiti svoja odstupanja od proračuna kako bi upravljačko tijelo moglo razumjeti pokretače za znatna odstupanja od plana.

109. Ključne podatke o priljevima i odljevima neprihodujućih izloženosti trebalo bi uključiti u povremena izvješća upravljačkom tijelu, uključujući prijenose s neprihodujućih izloženosti ili na njih, neprihodujuće restrukturirane izloženosti, neprihodujuće izloženosti u probnom razdoblju, prihodujuće restrukturirane izloženosti i rane dospjele neplaćene obveze (dospjele ≤ 90 dana).
110. Kreditne institucije trebaju razmotriti potencijalnu korist uspostavljanja migracijskih matrica za praćenje priljeva izloženosti u kategoriju neprihodujućih izloženosti ili njihova odljeva iz te kategorije.
111. Kreditne institucije trebaju procjenjivati stope migracije i kvalitetu prihodujućih izloženosti na mjesečnoj osnovi kako bi se mogle odrediti i pravodobno poduzeti prioritetne mjere za sprječavanje pogoršanja kvalitete portfelja. Migracijske matrice mogu se dodatno raščlaniti prema vrsti izloženosti (stambeni krediti, potrošački krediti, specijalizirano financiranje izgradnje nekretnina), poslovnoj jedinici ili drugim potportfeljima kako bi se utvrdilo može li se pokretač za migracije pripisati određenom potportfelju.
112. U svojim se aktivnostima praćenja kreditne institucije trebaju služiti internim informacijama (npr. onima dobivenima iz internih rejting sustava) i vanjskim informacijama (npr. onima dobivenima od agencija za rejting, kreditnih ureda, specijaliziranih istraživanja sektora ili makroekonomskih pokazatelja za konkretna geografska područja) te trebaju upućivati na određeni trenutak ili razdoblje promatranja. U Prilogu 3. navedeni su primjeri takvih unutarnjih i vanjskih informacija.

5.4.2 Angažman dužnika i prikupljanje gotovine

113. Nakon uspostave jedinica za naplatu neprihodujućih izloženosti trebalo bi uspostaviti ključne mjere operativne uspješnosti kako bi se procijenila učinkovitost jedinica ili zaposlenika u odnosu na prosječnu uspješnost i/ili standardne referentne pokazatelje. Ako takvi pokazatelji ne postoje ili nisu dostupni, ključne mjere operativne uspješnosti trebale bi se pratiti usporedbom stvarnih rezultata u odnosu na ciljeve postavljene u operativnom planu kreditne institucije u pogledu neprihodujućih izloženosti.

5.4.3 Aktivnosti restrukturiranja

114. U cilju uklanjanja ili ograničavanja učinka neprihodujućih izloženosti kreditne institucije trebaju istražiti mogućnosti odobravanja mjera restrukturiranja. Kreditne institucije trebaju pratiti dva aspekta aktivnosti restrukturiranja: učinkovitost i djelotvornost. U odjeljku 7. navedeni su zahtjevi povezani s primjenom mjera restrukturiranja.
115. Glavni cilj mjera restrukturiranja trebao bi biti povratak dužnika u održivo stanje plaćanja, uzimajući u obzir dospjeli iznos duga i svođenjem očekivanih gubitaka na najmanju moguću razinu. U tim bi ciljevima trebalo uzeti u obzir važnost osiguravanja pravednog postupanja s potrošačima i usklađenost sa svim primjenjivim propisima o zaštiti potrošača. Kreditna institucija trebala bi pratiti kvalitetu aktivnosti restrukturiranja kako bi osigurala da ih se ne

primjenjuje radi odgode umanjenja vrijednosti ili procjene da je izloženost nenaplativa. Praćenje bi trebalo obuhvatiti restrukturiranja u odnosu na prihodujuće i neprihodujuće izloženosti.

5.4.4 Aktivnosti likvidacije

116. Ako se ne može postići nikakvo održivo rješenje povezano s restrukturiranjem, kreditne institucije svejedno bi trebale riješiti problem neprihodujućih izloženosti. To rješavanje može uključivati pokretanje pravnih postupaka, ovrhu imovine, zamjenu duga za imovinu ili kapital, prodaju kreditnih potraživanja, prijenosom društvu za upravljanje imovinom ili sekuritizacijom. Ako cijena postignuta u okviru ovrhe nekretnina utječe na iznos koji duguje potrošač, kreditne institucije trebaju pri donošenju odluke o mjerama likvidacije i sljedećim koracima uzeti u obzir odredbe članka 17. stavka 5. Direktive 2014/17/EU²⁵, koliko god je primjenjivo.

117. Kreditna institucija trebala bi pratiti aktivnosti likvidacije kako bi mogla donositi informirane odluke o strategijama i politikama. Kreditne institucije trebaju pratiti prodaje i cijene realiziranih prodaja/prijenosa u usporedbi s neto knjigovodstvenim vrijednostima.

118. Kreditne institucije trebaju pratiti obujam pravnih i ovršnih predmeta te stope naplate u okviru tih predmeta. U tom kontekstu uspješnost bi trebalo mjeriti u odnosu na postavljene ciljeve, u smislu broja mjeseci/godina od pokretanja postupka i gubitaka za instituciju. Pri praćenju stvarne stope gubitka od institucija se očekuje da za svaki kreditni portfelj razviju povijesnu seriju kako bi dokazale pretpostavke primijenjene za potrebe ponovne procjene umanjenja vrijednosti i provođenja testiranja otpornosti na stres.

119. Za izloženosti obuhvaćene kolateralom ili nekom drugom vrstom garancije (jamstva) kreditne institucije trebaju pratiti razdoblje potrebno za unovčenje kolaterala ili protestiranje garancije (jamstva). Kreditne institucije trebaju pratiti i korektivne faktore u okviru prisilnih prodaja nakon likvidacije te kretanja na određenim tržištima (npr. tržištima nekretnina) kako bi zauzele stajalište o mogućim stopama naplate.

120. Praćenje stopa naplate iz ovrhe i drugih pravnih postupaka trebalo bi pomoći kreditnim institucijama da pouzdano procijene hoće li odluka o ovrsi dovesti do veće neto sadašnje vrijednosti nego u slučaju odabira opcije restrukturiranja. Podatci o stopama naplate iz ovrhe trebali bi se pratiti kontinuirano i uključiti u moguće izmjene strategija kreditnih institucija za upravljanje naplatom duga / portfeljima prisilne naplate.

121. Kreditne institucije trebaju pratiti i prosječno trajanje nedavno završenih pravnih postupaka te prosjek naplaćenih iznosa (uključujući povezane troškove naplate) u okviru tih postupaka.

122. Kreditne institucije trebaju pažljivo pratiti slučajeve zamjene duga za imovinu ili kapital dužnika, najmanje primjenom pokazatelja obujma prema vrsti imovine, i osigurati usklađenost

²⁵ Direktiva 2014/17/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 4. veljače 2014. o ugovorima o potrošačkim kreditima koji se odnose na stambene nekretnine i o izmjeni direktiva 2008/48/EZ i 2013/36/EU i Uredbe (EU) br. 1093/2010 (SL L 60, 28. 2. 2014., str. 34.).

sa svim ograničenjima iz relevantnih državnih propisa u odnosu na te transakcije. Primjena tog pristupa kao mjere restrukturiranja trebala bi se podržati odgovarajućim poslovnim planom i ograničiti na imovinu u pogledu koje institucija raspolaže dostatnim stručnim kapacitetima, a stanje na tržištu realno omogućuje izdvajanje utvrđene vrijednosti imovine u kratkom ili srednjoročnom razdoblju. Institucija bi trebala osigurati i da procjenu vrijednosti imovine provode kvalificirani i iskusni procjenitelji.

5.4.5 Ostale stavke koje je potrebno pratiti

123. Kreditne institucije trebaju pratiti iznos kamatnog prihoda od neprihodujućih izloženosti te o njemu izvješćivati svoja upravljačka tijela. Osim toga, trebalo bi razlikovati stvarno zaprimljena plaćanja kamata na neprihodujuće izloženosti i ona koja nisu stvarno zaprimljena. Treba pratiti i kretanja umanjenja vrijednosti i rezervacija za gubitke i s njima povezanih pokretača.

124. Ako je ovrha dio strategije kreditne institucije za neprihodujuće izloženosti, trebalo bi pratiti i opseg, dospelost, pokrivenost umanjenjem vrijednosti i kretanja u ovršenoj imovini (ili drugoj imovini koja proizlazi iz neprihodujućih izloženosti) na prikladnoj razini granularnosti kako bi se uzele u obzir najvažnije vrste imovine. Treba pratiti prinos ovršene imovine u odnosu na unaprijed definirani poslovni plan te o njemu na agregiranoj osnovi izvješćivati upravljačko tijelo i nadležne rukovoditelje.

6. Restrukturiranje

125. Kreditne institucije trebaju se pri upravljanju rizicima služiti definicijama mjera restrukturiranja i restrukturiranih izloženosti navedenima u Prilogu V. Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 680/2014. Cilj mjera restrukturiranja trebao bi biti povratak dužnika u održivo stanje plaćanja, uzimajući u obzir dospjeli iznos duga i svođenjem očekivanih gubitaka na najmanju moguću razinu. Pri odluci o koracima ili mjerama restrukturiranja koje će se provesti kreditne institucije trebaju uzeti u obzir interes potrošača i poštovati propise o zaštiti potrošača, uključujući one iz članka 28. Direktive 2014/17/EU²⁶ i Smjernica EBA-e za dospjele neplaćene obveze i ovršni postupak²⁷. Kreditne institucije trebaju pratiti učinkovitost i djelotvornost aktivnosti restrukturiranja.

126. U ovom su odjeljku navedeni ključni elementi upravljanja i aktivnosti u pogledu restrukturiranih izloženosti.

²⁶ Direktiva 2014/17/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 4. veljače 2014. o ugovorima o potrošačkim kreditima koji se odnose na stambene nekretnine i o izmjeni direktiva 2008/48/EZ i 2013/36/EU i Uredbe (EU) br. 1093/2010 (SL L 60, 28. 2. 2014., str. 34.).

²⁷ Smjernice o provođenju postupka naplate dospjelih neplaćenih obveza i ovršnog postupka (EBA/GL/2015/12).

6.1 Mjere restrukturiranja i njihova održivost

127. Kreditne institucije trebaju razmotriti primjenu kombinacije različitih mjera restrukturiranja, uključujući kratkoročna i dugoročna razdoblja u skladu s prirodom i strukturom dospjeća kreditnih izloženosti. Kreditne institucije trebaju razmotriti popis mjera restrukturiranja iz Priloga 5.

128. Kreditne institucije trebaju primjenjivati mjere restrukturiranja za razdoblje kraće od dvije godine (jedne godine u slučaju financiranja projekata i izgradnje poslovnih nekretnina), pri čemu se takve mjere ne odnose na restrukturiranje nepodmirenih dospjelih neplaćenih obveza, osim ako se te mjere kombiniraju s mjerama restrukturiranja u trajanju duljem od dvije godine.

129. Kreditne institucije trebaju razmotriti mjere restrukturiranja za razdoblje od najviše dvije godine (i, kad je to primjereno, za druge mjere restrukturiranja) ako dužnik ispunjava sljedeće kriterije:

- a) dužnik je pretrpio događaj koji se može identificirati i koji je prouzročio privremene likvidnosne poteškoće. Trebalo bi formalno pokazati na temelju jasnih dokaza da će se prihodi dužnika u kratkom roku oporaviti u potpunosti ili u najvećem dijelu, ili potkrijepiti zaključak kreditne institucije da rješenje dugoročnog restrukturiranja nije bilo moguće zbog privremenih financijskih poteškoća općenite prirode ili specifičnih za dužnika. Oblik dokaza u tom pogledu trebao bi odgovarati prirodi, strukturi dospjeća i vrijednosti predmetne kreditne izloženosti;
- b) dužnik je prije događaja ispunjavao svoje ugovorne obveze;
- c) dužnik je jasno pokazao spremnost na suradnju s kreditnom institucijom.

130. Uvjetima za mjere restrukturiranja iz ugovora kreditnoj instituciji trebalo bi se osigurati pravo na preispitivanje dogovorenih mjera restrukturiranja ako se stanje dužnika poboljša i stoga se mogu primijeniti povoljniji uvjeti za kreditnu instituciju (u pogledu restrukturiranja ili izvornih ugovornih uvjeta). U tom bi se cilju u ugovoru trebale navesti konkretne promjene mjere restrukturiranja koje se mogu primijeniti kao posljedica određenih poboljšanja stanja dužnika. Kreditne institucije trebaju razmotriti uključivanje strogih posljedica (kao što je zahtjev za dodatnim kolateralom) u ugovorne uvjete za dužnike koji ne ispunjavaju odredbe sporazuma o restrukturiranju.

6.1.1 Održivo i neodrživo restrukturiranje

131. Kreditne institucije trebaju razlikovati održive mjere restrukturiranja koje pridonose smanjenju izloženosti dužnika i neodržive mjere restrukturiranja.

132. Kreditne institucije trebaju razmotriti sljedeće čimbenike pri procjeni održivosti mjera restrukturiranja:

- a) kreditna institucija može dokazati (na temelju objektivnih dokaza koji se mogu provjeriti) da si dužnik može priuštiti mjeru restrukturiranja, odnosno da se očekuje cjelokupna otplata;
- b) rješavanje dospjelih nepodmirenih obveza većim je dijelom ili u potpunosti uzeto u obzir i očekuje se znatno smanjenje dospjelih neplaćenih obveza u bilanci dužnika u srednjem ili dugom roku;
- c) u slučajevima u kojima su prethodno odobrene mjere restrukturiranja, uključujući sve prethodne mjere restrukturiranja razmatrane dugoročno, kreditna institucija trebala bi osigurati da se provedu dodatne unutarnje kontrole kako bi se zajamčilo da to naknadno restrukturiranje ispunji kriterije održivosti navedene u nastavku. Te bi kontrole trebale uključivati najmanje obavezno prethodno obavještanje funkcije kontrole rizika o tim slučajevima. Osim toga, trebalo bi zatražiti i izričitu suglasnost relevantnog višeg tijela za donošenje odluka;
- d) kratkoročne mjere restrukturiranja primjenjuju se privremeno i kreditna institucija može na temelju objektivnih dokaza koji se mogu provjeriti pokazati da je dužnik sposoban otplatiti izvorni ili izmijenjeni iznos s punim iznosom glavnice i kamata počevši od datuma isteka kratkoročnih privremenih mjera;
- e) mjera za posljedicu nema više uzastopnih mjera restrukturiranja odobrenih za istu izloženost.

133. Procjena održivosti treba se temeljiti na financijskim karakteristikama dužnika i mjeri restrukturiranja koju treba odobriti u tom trenutku. Procjenu održivosti treba provesti bez obzira na generator restrukturiranja. Različiti su generatori mjera restrukturiranja, među ostalim, situacija u kojoj dužnik iskorištava klauzulu o restrukturiranju iz ugovora, bilateralni pregovori o restrukturiranju između dužnika i kreditne institucije te javni program restrukturiranja koji se omogućuje svim dužnicima u određenoj situaciji.

6.2 Dobre prakse povezane s postupkom restrukturiranja

6.2.1 Politika restrukturiranja

134. Kreditne institucije trebaju razviti politiku svojih aktivnosti restrukturiranja. Ta bi politika trebala obuhvatiti najmanje:

- a) postupak i procedure za odobravanje mjera restrukturiranja, uključujući odgovornosti i donošenje odluka;
- b) opis dostupnih mjera restrukturiranja, uključujući one navedene u ugovorima;
- c) zahtjeve za informacije potrebne za procjenu održivosti mjera restrukturiranja;
- d) dokumentaciju o odobrenim mjerama restrukturiranja;

e) postupke i pokazatelje za praćenje učinkovitosti i djelotvornosti mjera restrukturiranja.

135. Kreditne institucije trebaju redovito preispitivati svoje politike i opcije restrukturiranja na temelju skupnog praćenja rezultata različitih mjera restrukturiranja, uključujući ispitivanjem mogućih uzroka i slučajeva ponovnog nastanka statusa neispunjavanja obveza.

6.2.2 Učinkovitost i djelotvornost aktivnosti restrukturiranja

136. Kreditne institucije trebaju pratiti kvalitetu aktivnosti restrukturiranja kako bi osigurale da ih se ne primjenjuje radi odgode procjene da je izloženost nenaplativa. Praćenje bi trebalo obuhvatiti aktivnosti restrukturiranja povezane s prihodujućim i neprihodujućim izloženostima te razlikovati vrste mjera i portfelja restrukturiranja.

137. Kreditne institucije trebaju mjeriti učinkovitost postupka odobrenja mjera restrukturiranja te pratiti trajanje postupka donošenja odluka i opseg mjera restrukturiranja u svakoj fazi postupka odobravanja.

138. Kreditne institucije trebaju pratiti djelotvornost odobrenih mjera restrukturiranja. U okviru tog praćenja trebalo bi mjeriti uspješnost mjere restrukturiranja te jesu li ispunjene izmijenjene ugovorne obveze dužnika i je li izloženost prihodujuća. Trebalo bi upotrebljavati sljedeće pokazatelje prema portfelju i vrsti mjere restrukturiranja:

- a) stopa oporavka restrukturiranih izloženosti i stopa reklasifikacije izloženosti u neprihodujuće: kreditne institucije trebaju provesti povijesnu analizu i pratiti ponašanje restrukturiranih izloženosti od datuma izmjene kako bi se utvrdila stopa oporavka. Tu bi analizu trebalo provesti odvojeno za izloženosti oporavljene uz mjere restrukturiranja i oporavljene bez mjera restrukturiranja;
- b) stopa naplate u gotovini: kreditne institucije trebaju pratiti gotovinu naplaćenu u sklopu restrukturiranih izloženosti;
- c) otpis: ako odobravanje mjere restrukturiranja dovodi do djelomičnog otpisa, kreditne institucije trebaju zabilježiti i pratiti te izloženosti u odnosu na odobreni proračun gubitaka. Gubitak neto sadašnje vrijednosti povezan s odlukom o otpisu nenadoknadive izloženosti trebao bi se pratiti u odnosu na stopu oporavka.

139. Kreditne institucije trebaju pratiti pokazatelje povezane s aktivnostima restrukturiranja uz primjenu smislene analize koja bi mogla uključivati vrstu i trajanje dospjelih neplaćenih obveza, vrstu izloženosti, vjerojatnost naplate, veličinu izloženosti ili ukupan iznos izloženosti jednog dužnika ili skupine povezanih klijenata, kao i broj odobrenih mjera restrukturiranja primijenjenih u prošlosti.

6.2.3 Procjena dužnikove sposobnosti plaćanja

140. Prije odobravanja bilo kakvih mjera restrukturiranja kreditne institucije trebaju procijeniti dužnikovu kreditnu sposobnost. To bi trebalo uključivati prikladnu procjenu financijskog stanja dužnika na temelju dostatnih informacija i uzimajući u obzir relevantne čimbenike kao što su sposobnost servisiranja duga i cjelokupna zaduženost dužnika ili imovine/projekta.

6.2.4 Standardizirani proizvodi restrukturiranja i stabla odlučivanja

141. Pri odobravanju restrukturiranja kreditne institucije trebaju raspolagati odgovarajućim politikama i postupcima s nizom održivih i djelotvornih rješenja za dužnika. Grupiranje izloženosti u portfelje trebalo bi se odražavati u tim politikama i postupcima kako bi se omogućilo kreditnim institucijama da donesu različite mjere restrukturiranja za različite segmente dužnika i njima prilagode mjere.

142. Kreditne institucije trebaju razmotriti izradu stabala odlučivanja i standardiziranih mjera restrukturiranja za portfelje homogenih dužnika s manje složenim izloženostima. Stabla odlučivanja mogu pomoći pri utvrđivanju i provedbi prikladnih i održivih strategija restrukturiranja za određene portfelje dužnika na dosljedan način i na temelju odobrenih kriterija.

6.2.5 Usporedba s drugim mogućnostima restrukturiranja neprihodujućih izloženosti

143. Kreditne institucije trebaju primjenjivati pristup neto sadašnje vrijednosti za utvrđivanje najprikladnije i najodrživije mogućnosti restrukturiranja za različite okolnosti dužnika, imajući na umu pravedno postupanje s potrošačem, te bi trebale usporediti neto sadašnju vrijednost odabrane mjere restrukturiranja s neto sadašnjom vrijednošću preuzimanja kolaterala i drugih dostupnih mogućnosti likvidacije. Parametri primijenjeni u izračunu, kao što su predviđeno razdoblje za likvidaciju, diskontna stopa, trošak kapitala i trošak likvidacije, trebali bi se temeljiti na utvrđenim empirijskim podacima.

6.2.6 Ciljevi i praćenje restrukturiranja

144. Ugovori i dokumenti o restrukturiranju trebali bi sadržavati jasno definiran raspored postizanja ciljeva dužnika u kojem su navedeni svi ciljevi koje dužnik mora postići kako bi otplatio izloženost za trajanja ugovornog razdoblja. Ti bi ciljevi trebali biti provedivi i dovoljno konzervativni te bi trebali uzeti u obzir moguća pogoršanja financijskog položaja dužnika. Učinkovitost dužnika koji je u postupku restrukturiranja, uključujući njegovo poštovanje svih dogovorenih ciljeva, trebala bi pažljivo pratiti jedinica za naplatu neprihodujućih izloženosti odgovorna za odobravanje restrukturiranja, najmanje za vrijeme trajanja probnog razdoblja.

7. Priznavanje neprihodujućih izloženosti

145. Kreditne institucije trebaju se pri upravljanju rizicima služiti definicijom neprihodujućih izloženosti navedenom u Prilogu V. Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 680/2014.

146. U ovom se odjeljku utvrđuju ključni elementi upravljanja i poslovanja povezani s priznavanjem neprihodujućih izloženosti.

7.1 Kriterij zakašnjenja

147. Kreditne institucije trebaju priznati izloženosti kao dospjele u skladu s odjeljkom 4. Smjernica EBA-e o primjeni definicije statusa neispunjavanja obveza²⁸ i Delegirane uredbe Komisije (EU) 2018/171 o pragu značajnosti za dospjele kreditne obveze²⁹.

7.2 Naznake vjerojatnosti da dužnik neće u cijelosti podmiriti svoje obveze

148. Kreditne institucije trebaju priznati malu vjerojatnost podmirenja izloženosti i utvrditi naznake vjerojatnosti da dužnik neće u cijelosti podmiriti svoje obveze u skladu s odjeljkom 5. Smjernica EBA-e o primjeni definicije statusa neispunjavanja obveza.

149. Kreditne institucije trebaju pratiti dužnikovu sposobnost plaćanja. U slučaju korporativnih dužnika to bi trebalo ocijeniti najmanje jedanput godišnje i na ključne datume izvješćivanja na koje su dostupni financijski podatci. Kreditne institucije trebaju pravodobno prikupljati najnovije financijske informacije od korporativnih dužnika. Ako dužnik ne dostavi te informacije ili ih dostavi uz neopravdano zakašnjenje, to će se smatrati negativnim signalom u pogledu njegove kreditne sposobnosti. U slučaju dužnika koji nisu poduzeća, kreditne institucije trebaju pratiti uspješnost plaćanja i moguće znakove financijskih poteškoća koje bi mogle utjecati na sposobnost plaćanja. Za dužnike s popisa posebnog praćenja ili sa slabim rejtingom trebalo bi učestalije provoditi postupke preispitivanja, ovisno o važnosti, portfelju i financijskom stanju dužnika. Redovito preispitivanje dužnikovih sposobnosti otplate duga trebalo bi se primjenjivati i na kredite s jednokratnom otplatom glavnice jer ti krediti predstavljaju viši rizik od kredita koji podliježu redovnoj amortizaciji i jer kontinuirano dužnikovo plaćanje dospjelih kamata nije dostatan razlog za pretpostavku da će se izvršiti konačna otplata kredita.

7.3 Restrukturiranje i status prihodujućih izloženosti

²⁸ Smjernice o primjeni definicije statusa neispunjavanja obveza na temelju članka 178. Uredbe (EU) br. 575/2013 (EBA/GL/2016/07).

²⁹ Delegirana uredba Komisije (EU) 2018/171 od 19. listopada 2017. o dopuni Uredbe (EU) br. 575/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu regulatornih tehničkih standarda za prag značajnosti za dospjele kreditne obveze (SL L 32, 6. 2. 2018., str. 1.).

7.3.1 Restrukturiranje

150. Za potrebe provedbe mjera restrukturiranja kreditne institucije trebaju biti u mogućnosti u ranoj fazi otkriti naznake mogućih budućih financijskih poteškoća. Da bi to bilo moguće, procjena financijskog stanja dužnika ne bi trebala biti ograničena samo na izloženosti s očitim znakovima financijskih poteškoća. Procjena financijskih poteškoća trebala bi se provesti i za izloženosti u pogledu kojih dužnik nije suočen s očitim financijskim poteškoćama, ali za koje su se znatno promijenili uvjeti na tržištu tako da bi mogli utjecati na dužnikovu sposobnost otplate (npr. krediti s jednokratnom otplatom glavnice čija će otplata ovisiti o prodaji nekretnine ili krediti u stranoj valuti).

151. Procjena bilo kakvih financijskih poteškoća dužnika trebala bi se temeljiti samo na financijskom položaju dužnika, bez uzimanja u obzir kolaterala ili bilo kakvih jamstava trećih strana. Pri procjeni financijskih poteškoća dužnika kreditne institucije trebaju u skladu s Prilogom V. Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 680/2014 razmotriti najmanje sljedeće oborive pretpostavke:

- a) dužnik/izloženost u kašnjenju je više od 30 dana tijekom tri mjeseca prije izmjene ili refinanciranja;
- b) povećanje vjerojatnosti nastanka statusa neispunjavanja obveza na temelju internog rejtinga dužnika dodijeljenog od strane kreditne institucije tijekom tri mjeseca prije izmjene ili refinanciranja;
- c) uključivanje na popis posebnog praćenja tijekom tri mjeseca prije izmjene ili financiranja.

152. Izloženosti se ne bi trebale identificirati kao restrukturirane ako se ustupci provode za dužnike koji nemaju financijske poteškoće. Kreditne institucije trebaju na temelju detaljne financijske procjene razlikovati refinanciranja ili obnavljanja odobrena dužnicima koji nemaju financijske poteškoće i mjere restrukturiranja – ustupke za dužnike koji imaju financijske poteškoće, u skladu s Prilogom V. Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 680/2014.

153. Odobravanje novih uvjeta kao što je nova kamatna stopa, povoljnija od stope koju bi dobili dužnici sličnog profila rizika, može se smatrati naznakom takvog ustupka ako kreditna institucija utvrdi da su razlog za novu stopu financijske poteškoće s kojima je suočen dužnik. Omogućavanje povoljnijih novih uvjeta od onih koji se primjenjuju na tržištu ne bi se trebalo smatrati preduvjetom za utvrđivanjem ustupaka, a time i restrukturiranja. U skladu s Prilogom V. Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 680/2014, ako dužnik ima financijske poteškoće, promjena uvjeta u skladu s onime što bi kreditna institucija mogla omogućiti drugim dužnicima sličnog profila rizika trebala bi se smatrati ustupkom, uključujući ako su dužnici uključeni u javne programe restrukturiranja koje nude kreditne institucije.

154. Dužnici mogu zahtijevati izmjenu ugovornih uvjeta svojih kredita bez suočavanja ili potencijalnog suočavanja s poteškoćama pri izvršavanju svojih financijskih obveza. Kreditne

institucije trebaju provesti procjenu financijskog stanja dužnika ako takve izmjene ugovornih uvjeta utječu na mogućnost otplate.

7.3.2 Klasifikacija restrukturiranih izloženosti kao neprihodujućih

155. Pri odobravanju mjera restrukturiranja za prihodujuće izloženosti kreditne institucije trebaju procijeniti vode li te mjere do potrebe za reklasifikacijom izloženosti kao neprihodujuće. Mjere za odobravanje restrukturiranja neprihodujućih izloženosti ne uklanjaju njihov status neprihodujuće izloženosti: izloženosti moraju i dalje biti klasificirane kao neprihodujuće još najmanje jednu godinu nakon isteka razdoblja oporavka nakon odobrenja mjera restrukturiranja, kako je navedeno u Prilogu V. Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 680/2014 i u odjeljku 7.3.3.

156. Pri procjeni toga treba li restrukturirane izloženosti klasificirati kao neprihodujuće kreditne institucije trebaju procijeniti sljedeće:

- a) jesu li izloženosti podržane neodgovarajućim planovima otplate (početnim ili naknadnim, ovisno o slučaju) koji uključuju, među ostalim, opetovano nepoštovanje plana otplate, izmjene plana otplate radi izbjegavanja kršenja ili oslanjanje plana otplate na očekivanja koja ne podržavaju makroekonomske prognoze ili jasne pretpostavke o dužnikovoj sposobnosti otplate ili spremnosti na plaćanje;
- b) uključuju li izloženosti ugovorne uvjete koji odgađaju redovnu otplatu anuiteta (rate) te izloženosti te se tako otežava procjena pravilne klasifikacije izloženosti, kao kad se, na primjer, odobravaju razdoblja odgode plaćanja glavnice dulja od dvije godine;
- c) uključuju li izloženosti iznose koji su se prestali priznavati i koji premašuju akumulirane gubitke od umanjenja kreditnog rizika za neprihodujuće izloženosti sličnog profila rizika.

7.3.3 Oporavak / napuštanje statusa neprihodujuće izloženosti

157. Kreditne institucije trebaju provoditi reklasifikaciju neprihodujućih izloženosti, uključujući restrukturirane izloženosti, u skladu s Prilogom V. Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 680/2014. Kreditne institucije trebaju provesti financijsku analizu dužnika kako bi utvrdile da nema razloga za zabrinutost u pogledu dužnikove sposobnosti plaćanja kreditnih obveza.

158. Politike kreditnih institucija za reklasifikaciju neprihodujućih restrukturiranih izloženosti trebaju uključivati prakse za otklanjanje zabrinutosti u pogledu dužnikove sposobnosti ispunjavanja uvjeta nakon restrukturiranja utvrđenih u Prilogu V. Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 680/2014. U tim bi politikama trebalo utvrditi kriterije za plaćanja izvršena tijekom razdoblja oporavka od najmanje jedne godine i definirati dužnikovu sposobnost ispunjavanja uvjeta nakon restrukturiranja (ako je vjerojatna potpuna otplata duga) bez oslanjanja na realizaciju kolaterala, najmanje dokazivanjem plaćanja značajnog dijela glavnice. U okviru tih bi se politika trebalo zahtijevati plaćanje i glavnice i kamata.

159. Osim toga, ako dužnik ima druge izloženosti prema kreditnoj instituciji koje nisu predmet mjere restrukturiranja, kreditna institucija trebala bi razmotriti učinak i ponašanje tih izloženosti u svojoj procjeni dužnikove sposobnosti ispunjavanja uvjeta nakon restrukturiranja. Zatvaranjem dospjelih neplaćenih obveza restrukturiranjem ne bi se trebao promijeniti status neprihodujuće izloženosti, u skladu s Prilogom V. Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 680/2014., te bi samo izloženosti na koje se primjenjuju mjere restrukturiranja trebalo smatrati restrukturiranim izloženostima.

160. Postojanje ugovornih uvjeta kojima se produljuje razdoblje otplate, kao što su razdoblja odgode plaćanja glavnice, trebalo bi potvrditi klasifikaciju tih restrukturiranih izloženosti kao neprihodujućih dok se ne ispune zahtjevi iz Priloga V. Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 680/2014. Činjenica da je isteklo jednogodišnje razdoblje za ispunjenje obveza ne bi trebala automatski dovesti do reklasifikacije izloženosti kao prihodujuće, osim ako su se tijekom tih 12 mjeseci izvršavala redovita plaćanja i procjenom nije zaključeno da dužnik vjerojatno neće u cijelosti podmiriti svoje obveze.

7.3.4 Utvrđivanje izloženosti kao prihodujućih restrukturiranih izloženosti

161. Kad se restrukturirane izloženosti klasificiraju kao prihodujuće jer ispunjavaju uvjete za reklasifikaciju iz kategorije neprihodujućih ili odobrenje mjera restrukturiranja nije dovelo do klasifikacije izloženosti kao neprihodujuće, trebalo bi ih se nastaviti smatrati restrukturiranim dok se ne ispune svi uvjeti za prestanak klasifikacije izloženosti kao restrukturiranih u skladu sa stavkom 256. Priloga V. Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 680/2014.

162. U politikama kreditnih institucija o identifikaciji prihodujućih restrukturiranih izloženosti trebale bi se navesti prakse za otklanjanje zabrinutosti u pogledu financijskih poteškoća dužnika. Politikama kreditnih institucija trebalo bi se od dužnika zahtijevati da redovnim plaćanjem podmiri iznos jednak svim iznosima (glavnice i kamata) koji su prethodno bili dospjeli nenaplaćeni ili se nisu priznavali u trenutku davanja ustupka, ili da na neki drugi način dokaže svoju sposobnost ispunjavanja uvjeta nakon restrukturiranja pod alternativnim objektivnim kriterijima koji uključuju otplatu glavnice.

163. U skladu sa stavkom 260. Priloga V. Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 680/2014 nove mjere restrukturiranja odobrene prihodujućim restrukturiranim izloženostima koje su reklasificirane iz kategorije neprihodujućih izloženosti uključivat će reklasifikaciju tih transakcija nazad u kategoriju neprihodujućih izloženosti. Isto bi se trebalo primjenjivati i kad je izloženost dospjela više od 30 dana.

7.4 Dosljedna primjena definicije pojma „neprihodujući”

164. Kreditne institucije trebaju uvesti prikladne mehanizme i postupke u skladu s odjeljkom 8. Smjernica EBA-e o primjeni definicije statusa neispunjavanja obveza radi dosljedne provedbe definicije u svim društvima kćerima i podružnicama. Tako će se osigurati dosljednost utvrđivanja neprihodujućih izloženosti na razini institucije i grupe banaka.

165. Politikama kreditnih institucija trebalo bi se osigurati dosljedno postupanje s pojedinačnim klijentima i skupinama povezanih klijenata kako je definirano u Uredbi (EU) br. 575/2013, Smjernicama EBA-e o povezanim osobama³⁰ i Smjernicama EBA-e o primjeni definicije statusa neispunjavanja obveza. Politikama kreditnih institucija trebala bi se osigurati i dosljedna procjena odnosnih pravnih odnosa između pravnih subjekata unutar skupine povezanih klijenata. S obzirom na moguću financijsku zarazu, kreditne institucije trebaju, kad god je to moguće, primjenjivati grupni pristup pri procjeni statusa dužnikove izloženosti kao neprihodujuće, osim ako postoji utjecaj izoliranih sporova koji nisu povezani sa solventnošću druge ugovorne strane.

166. U skladu sa Smjernicama EBA-e o primjeni definicije statusa neispunjavanja obveza kreditne institucije trebaju voditi registar svih kriterija za klasifikaciju.

8. Umanjenja vrijednosti i otpisi neprihodujućih izloženosti

167. Kreditne institucije trebaju procijeniti umanjenja vrijednosti i rezervacije za gubitke po neprihodujućim izloženostima i restrukturiranim izloženostima koje podliježu umanjenju vrijednosti u skladu sa Smjernicama EBA-e o praksama upravljanja kreditnim rizicima kreditnih institucija i računovodstvu očekivanih kreditnih gubitaka.

168. U ovom se odjeljku utvrđuju ključni elementi za razvoj i provedbu strategije u pogledu mjerenja umanjenja vrijednosti i otpisa neprihodujućih izloženosti.

8.1 Otpisi neprihodujućih izloženosti

169. U skladu sa Smjernicama EBA-e o praksama upravljanja kreditnim rizicima kreditnih institucija i računovodstvu očekivanih kreditnih gubitaka³¹, nenaplativost bi trebalo priznati u odgovarajućem razdoblju kroz umanjenje vrijednosti i rezervacije za gubitke ili otpise. Ako kreditna institucija nema opravdana očekivanja u pogledu naplate ugovornog novčanog toka izloženosti, to bi trebalo dovesti do djelomičnog ili potpunog otpisa izloženosti (MSFI 9.B3.2.16.r).

170. Otpis se može provesti prije no što se u potpunosti zakluče pravne radnje protiv dužnika usmjerene na naplatu duga. Ne treba smatrati da otpis znači da se kreditna institucija odrekla

³⁰ Smjernice o povezanim osobama u skladu s člankom 4. stavkom 1. točkom 39. Uredbe (EU) br. 575/2013 (EBA/GL/2017/15).

³¹ Smjernice o praksama upravljanja kreditnim rizicima kreditnih institucija i računovodstvu očekivanih kreditnih gubitaka (EBA/GL/2017/06).

svojeg zakonskog prava na naplatu duga. Odluka kreditne institucije da se odrekne svojeg zakonskog prava na naplatu duga poznata je kao oprost (otпуст) duga.

171. Otpisi podrazumijevaju prestanak priznavanja duga (MSFI 9.5.4.4). Ako se naknadno naplati gotovina ili druga imovina, ta se naplata smatra prihodom u izvještaju o dobiti ili gubitku.

172. Kreditne institucije trebaju voditi detaljne zapise o svim provedenim otpisima neprihodujućih izloženosti na razini portfelja.

8.2 Umanjenja vrijednosti i otpisi neprihodujućih izloženosti

173. Kreditne institucije trebaju u svoje interne politike uključiti smjernice o pravodobnosti umanjenja i otpisa, uzimajući u obzir vanjske okolnosti i čimbenike kao što su pravni postupci koji su u tijeku. Posebno kad je riječ o izloženostima (i dijelovima izloženosti) koje nisu pokrivene kolateralom, kreditne institucije trebaju razmotriti prikladne najdulje rokove za potpuno umanjenje vrijednosti, pokriće i otpis. Za dijelove izloženosti pokrivene kolateralom pri utvrđivanju najniže razine umanjenja vrijednosti trebalo bi uzeti u obzir vrstu kolaterala. Pri kalibraciji prethodno navedenih razdoblja za provođenje umanjenja vrijednosti i otpisa trebalo bi primijeniti empirijske dokaze. Pri procjeni mogućnosti povrata neprihodujućih izloženosti i utvrđivanju internih pristupa za otpis neprihodujućih izloženosti kreditne institucije posebnu bi pozornost trebale posvetiti skupinama kreditnih izloženostima navedenima u nastavku jer mogu imati veću razinu trajne nenaplativosti:

- a) izloženosti s dugotrajnim dospjelim neplaćenim obvezama: na različite portfelje mogu se odnositi različiti pragovi. Kreditne institucije trebaju procijeniti naplativost neprihodujućih izloženosti ako dužnik tijekom duljeg razdoblja ima dospjele neplaćene obveze. Ako se nakon te procjene zaključi da se ne može razumno očekivati naplata izloženosti ili nekog dijela izloženosti, trebalo bi izvršiti puni ili djelomični otpis;
- b) izloženosti u okviru stečajnog postupka: ako je razina kolateralizacije izloženosti niska, znatan dio prihoda iz stečajnog postupka često će se potrošiti na pravne troškove te se stoga može očekivati da će procijenjeni naplaćeni iznosi biti vrlo niski;
- c) djelomični otpis može biti opravdan ako postoje dokazi da dužnik ne može platiti puni iznos izloženosti, što znači da se može razumno očekivati naplata određenog dijela izloženosti.

8.3 Postupci umanjenja vrijednosti i otpisa neprihodujućih izloženosti

174. Kreditne institucije trebaju donijeti, dokumentirati i poštovati dobre politike, postupke i kontrole za procjenu i mjerenje umanjenja vrijednosti i rezervacija za gubitke i otpisa koji se odnose na neprihodujuće izloženosti u skladu sa Smjericama EBA-e o praksama upravljanja kreditnim rizicima kreditnih institucija i računovodstvu očekivanih kreditnih gubitaka. Kreditne

institucije trebaju retroaktivno testirati svoje procjene umanjena vrijednosti i rezervacija za gubitke u odnosu na stvarne gubitke.

175. Te bi metodologije trebale uključivati i politike i postupke u pogledu otpisa i naplate kako je definirano u Smjernicama EBA-e o praksama upravljanja kreditnim rizicima kreditnih institucija i računovodstvu očekivanih kreditnih gubitaka. Politika u pogledu otpisa trebala bi uključivati pokazatelje koji se primjenjuju za procjenu očekivanja naplate i detaljne informacije o izloženostima koje su otpisane, ali još uvijek podliježu aktivnostima prisilne naplate.

176. U skladu sa Smjernicama EBA-e o praksama upravljanja kreditnim rizicima kreditnih institucija i računovodstvu očekivanih kreditnih gubitaka, kreditne institucije trebaju raspolagati zajedničkim postupcima, sustavima, alatima i podacima.

177. Funkcija unutarnje revizije kreditne institucije trebala bi provjeravati metodologije koje se upotrebljavaju u skladu sa Smjernicama EBA-e o internom upravljanju³².

9. Procjena vrijednosti kolaterala u obliku nekretnina i pokretne imovine

178. U ovom se odjeljku navode ključni elementi vrednovanja kolaterala za nepokretnu i pokretnu imovinu založene za potrebe neprihodujućih izloženosti.

9.1 Upravljanje, postupci i kontrole

9.1.1 Opća politika i postupci

179. Kreditna institucija trebala bi raspolagati pisanom politikom i postupcima mjerodavnima za procjenu vrijednosti kolaterala u obliku imovine. Politika i postupci trebali bi biti u potpunosti u skladu s okvirom sklonosti preuzimanju rizika kreditne institucije.

180. Politika i postupci trebali bi obuhvatiti procjenu vrijednosti svih kolaterala u obliku nekretnina i pokretne imovine bez obzira na njihovu primjenjivost za bonitetne svrhe u skladu sa zahtjevima iz članaka 208. i 210. Uredbe (EU) br. 575/2013.

181. Politiku i postupke trebalo bi odobriti upravljačko tijelo te bi ih trebalo preispitati najmanje jedanput godišnje.

³² Smjernice o internom upravljanju na temelju Direktive 2013/36/EU (EBA/GL/2017/11).

9.1.2 Praćenje i kontrole

182. Kreditne institucije trebaju redovito pratiti i preispitivati procjene vrijednosti koja provode unutarnji ili vanjski procjenitelji kako je utvrđeno u ovom odjeljku.

183. Kreditne institucije trebaju razviti i provesti internu politiku osiguranja kvalitete i postupke procjene vrijednosti za unutarnju i vanjsku provedbu, imajući na umu sljedeće:

- a) postupak osiguranja kvalitete trebala bi provoditi funkcija neovisna o funkciji koja provodi početnu procjenu vrijednosti, obradu kredita, praćenje kredita i postupak odobravanja;
- b) neovisnost postupka odabira vanjskog procjenitelja trebao bi se redovito ispitivati u okviru postupka osiguranja kvalitete;
- c) redovito bi trebalo uspoređivati odgovarajući sličan uzorak unutarnjih i vanjskih procjena vrijednosti s tržišnim pokazateljima;
- d) redovito bi trebalo provoditi retroaktivno testiranje unutarnjih i vanjskih procjena vrijednosti;
- e) postupak osiguranja kvalitete trebao bi se temeljiti na odgovarajućoj veličini uzorka.

184. Osim toga, funkcija unutarnje revizije trebala bi redovito preispitivati dosljednost i kvalitetu politike i postupka procjene vrijednosti, neovisnost postupka odabira procjenitelja i primjerenost procjena vrijednosti koje provode vanjski i unutarnji procjenitelji.

9.1.3 Pojedinačno vrednovanje nekretnina i primjena indeksacije

185. Kreditne institucije trebaju redovito pratiti vrijednost kolaterala u obliku nekretnine, a najmanje kako je navedeno u članku 208. stavku 3. Uredbe (EU) br. 575/2013.

186. Indeksacija i slične metode mogu se primjenjivati za praćenje vrijednosti kolaterala i utvrđivanje kolaterala koje je potrebno ponovno vrednovati. To bi trebalo biti u skladu s politikom institucije i pod uvjetom da se kolateral koji treba ponovno vrednovati može prikladno vrednovati takvim metodama.

187. Indeksi koji se primjenjuju za takvu indeksaciju mogu biti unutarnji ili vanjski, pod sljedećim uvjetima:

- a) preispituje ih se redovito, pri čemu se rezultati tog preispitivanja dokumentiraju i lako su dostupni, a ciklus preispitivanja i zahtjevi u pogledu upravljanja jasno su definirani u dokumentu politike koji je odobrilo upravljačko tijelo;
- b) dostatno su granularni, a metodologija je prikladna i primjerena za predmetnu vrstu kolaterala;

- c) temelje se na empirijskim dokazima o stvarnim transakcijama nekretnina utvrđenima tijekom dovoljno dugog razdoblja.

188. Procjene vrijednosti i ponovne procjene vrijednosti kolaterala u obliku nekretnine trebale bi se provoditi pojedinačno i za svaku nekretninu. Procjene vrijednosti i ponovne procjene vrijednosti kolaterala u obliku nekretnine ne bi se trebale provoditi primjenom statističkog modela kao jedinog načina za preispitivanje procijenjene vrijednosti nekretnine.

189. Nadležna tijela trebala bi definirati zajednički prag za pojedinačnu procjenu vrijednosti i ponovnu procjenu vrijednosti kolaterala od strane neovisnog procjenitelja za neprihodujuće izloženosti. Taj bi se prag trebao moći primijeniti na sve kreditne institucije pod nadzorom nadležnog tijela te bi trebao biti javno dostupan.

9.1.4 Procjenitelji

190. Sve procjene vrijednosti nekretnina, uključujući ažuriranje procjene vrijednosti, trebao bi provoditi neovisan i kvalificiran procjenitelj, unutarnji ili vanjski, koji posjeduje kvalifikacije, sposobnosti i iskustvo potrebne za provođenje procjene vrijednosti, kako je navedeno u članku 208. stavku 3. točki (b) i članku 229. Uredbe (EU) br. 575/2013.

191. Za potrebe vanjskih procjena vrijednosti kreditne institucije trebaju uspostaviti odbor neovisnih i kvalificiranih procjenitelja na temelju kriterija navedenih u nastavku. Trebalo bi redovito procjenjivati rezultate procjeniteljâ i donijeti odluku o tome koji bi od njih trebao zadržati svoje mjesto u odboru.

192. Kreditne institucije trebaju osigurati da vanjski procjenitelji u tom odboru imaju odgovarajuće i valjano osiguranje od profesionalne odgovornosti.

193. Kreditna institucija trebala bi osigurati da svi kvalificirani procjenitelji u odboru:

- a) posjeduju stručno iskustvo i minimalnu razinu koja ispunjava sve nacionalne zahtjeve za provedbu takvih procjena vrijednosti;
- b) posjeduje odgovarajuće tehničke vještine i iskustvo za izvršavanje zadatka;
- c) poznaje sve zakone, propise i standarde u pogledu procjene vrijednosti imovine koji se odnose na procjenitelja i zadatak te može dokazati da je sposoban pridržavati ih se;
- d) posjeduje potrebno znanje o predmetu procjene vrijednosti, relevantnom tržištu imovine i svrsi procjene vrijednosti.

194. Odbor procjenitelja trebao bi biti stručan za različita područja sektora imovine ovisno o politici odobravanja kredita kreditne institucije i lokaciji odobravanja kredita.

195. Kako bi se dovoljno ublažila mogućnost sukoba interesa, kreditne institucije trebaju osigurati da svi unutarnji i vanjski procjenitelji koji će provoditi procjenu vrijednosti određene imovine i njihovi najbliži srodnici ispunjavaju sljedeće zahtjeve:

- a) nisu uključeni u postupke obrade kreditnog zahtjeva, odlučivanja o kreditu ili odobravanja kredita;
- b) ne vode se kreditnom sposobnošću dužnika niti ona utječe na njih;
- c) ne postoji stvaran ili potencijalan, trenutačan ili mogući, sukob interesa u pogledu rezultata procjene vrijednosti;
- d) nemaju nikakve interese u imovini koja je predmet procjene vrijednosti;
- e) nisu ni u kakvoj vezi ni s kupcem ni s prodavateljem imovine;
- f) mogu dostaviti nepristrano, jasno, transparentno i objektivno izvješće o procjeni vrijednosti i
- g) naknada koju prime nije povezana s rezultatom procjene vrijednosti.

196. Kreditne institucije trebaju osigurati primjereno rotiranje procjenitelja, što znači da bi nakon dvije uzastopne pojedinačne procjene vrijednosti nekretnine koje provede isti procjenitelj trebalo uslijediti rotiranje procjenitelja, odnosno trebao bi biti imenovan drugi unutarnji procjenitelj ili drugi vanjski procjenitelj.

9.2 Učestalost procjene vrijednosti

197. U bonitetne svrhe kreditne institucije trebaju ažurirati procjene vrijednosti svih osiguranih izloženosti u skladu sa zahtjevima članka 208. stavka 3. i članka 210. točke (c) Uredbe (EU) br. 575/2013.
198. Skupine kolaterala koji podliježe redovitim pojedinačnim procjenama vrijednosti i ponovnim procjenama vrijednosti trebalo bi ažurirati kad se izloženost klasificira kao neprihodujuća i najmanje jedanput godišnje sve dok je tako klasificirana. Kad je riječ o kolateralu koji podliježe indeksaciji ili drugim sličnim metodama, kreditne institucije trebaju osigurati da se indeksacija ažurira najmanje jedanput godišnje.
199. Za imovinu čija je ažurirana pojedinačna procjena vrijednosti provedena u posljednjih 12 mjeseci (u skladu sa svim primjenjivim načelima i zahtjevima navedenima u ovom odjeljku) vrijednost imovine može se indeksirati do razdoblja preispitivanja umanjenja vrijednosti odnosno izloženosti.
200. Kreditne institucije trebaju provoditi učestalije praćenje ako tržište podliježe znatnim negativnim promjenama i/ili ako postoje naznake za znatni pad vrijednosti pojedinačnog kolaterala.
201. Stoga bi kreditne institucije trebale definirati kriterije u svojoj politici i postupcima za procjenu vrijednosti kolaterala kako bi utvrdile je li došlo do znatnog pada vrijednosti kolaterala. Kad je moguće, to bi trebalo uključivati kvantitativne pragove za sve vrste kolaterala, na temelju utvrđenih empirijskih dokaza i relevantnog kvalitativnog iskustva kreditne institucije, imajući na umu relevantne čimbenike kao što su kretanja cijena na tržištu ili mišljenje neovisnih procjenitelja.
202. Kreditne institucije trebaju raspolagati prikladnim postupcima i sustavima za označavanje zastarjelih procjena vrijednosti i pokretanje izrade procjemenog elaborata.

9.3 Metodologija procjene vrijednosti

9.3.1 Opći zahtjevi

203. Kreditne institucije trebaju definirati pristupe procjene vrijednosti kolaterala za sve vrste kolaterala, pri čemu bi ti pristupi trebali biti prikladni i primjereni predmetnoj vrsti kolaterala.
204. Kolateral u obliku nekretnina trebao bi se vrednovati na temelju tržišne vrijednosti ili hipotekarne vrijednosti kako je navedeno u članku 229. Uredbe (EU) br. 575/2013. Pokretna imovina trebala bi se vrednovati na temelju tržišne vrijednosti.
205. U slučaju pokretne imovine kreditne institucije trebaju povremeno procjenjivati likvidnost imovine u skladu sa zahtjevima iz članka 199. stavka 6. Uredbe (EU) br. 575/2013. Ako postoji

značajna volatilitnost tržišnih cijena, institucija bi trebala dokazati da je vrijednost kolaterala dovoljno konzervativna.

206. Kad je riječ o pokretnoj imovini, kreditne institucije trebaju, u skladu sa zahtjevima iz članka 210. Uredbe (EU) br. 575/2013, u razumnom roku provesti dostatnu pravnu ocjenu kojom se potvrđuje provedivost kolaterala, uključujući procjenu zakonskog prava na izvršenje i unovčenje kolaterala u slučaju neispunjavanja obveza.

207. Ne bi trebalo primjenjivati procjene koje se temelje isključivo na diskontiranom trošku zamjene (troškovnoj metodi). Kad je riječ o imovini sa svrhom stvaranja dobiti, može se primijeniti poredbena metoda ili diskontiranje novčanog toka.

208. Kolateral u obliku imovine trebao bi se vrednovati u skladu s primjenjivim međunarodnim, europskim i nacionalnim standardima³³.

9.3.2 Očekivani budući novčani tokovi

209. Kreditne institucije trebaju procijeniti diskontirani novčani tok s dužnom pažnjom i u skladu s primjenjivim računovodstvenim standardima.

210. Pri izračunu diskontiranog novčanog toka trebalo bi uzeti u obzir sljedeće slučajeve:

- a) operativni novčani tok dužnika nastavlja se i može se upotrijebiti za plaćanje financijskog duga, a kolateral se može realizirati do mjere u kojoj to ne utječe na operativni novčani tok; i
- b) operativni novčani tok dužnika prekida se i kolateral se realizira.

211. Ako se procjena temelji na pretpostavci da će se operativni novčani tok dužnika nastaviti, uključujući novčani tok stečen iz kolaterala, potrebne su ažurirane i pouzdane informacije o novčanom toku.

212. Ako se procjena temelji na pretpostavci da će se operativni novčani tok dužnika prekinuti, prihodi buduće prodaje od realizacije kolaterala trebaju se prilagoditi da bi se uzeli u obzir odgovarajući troškovi likvidacije i faktor umanjenja tržišne cijene.

213. Osim prethodno navedenih troškova likvidacije, na ažuriranu procjenu vrijednosti trebalo bi, prema potrebi, primijeniti i faktor umanjenja tržišne cijene kako je opisano u nastavku.

214. Cijena imovine u trenutku likvidacije trebala bi uključivati trenutačne i očekivane uvjete na tržištu.

³³ To uključuje Europske norme za vrednovanje EVS-2016 (Plava knjiga) i standarde organizacije Kraljevskog instituta ovlaštenih geodeta (engl. Royal Institute of Chartered Surveyors; RICS).

215. Trebalo bi uključiti i pretpostavke u pogledu trenutka prodaje povezana s raspolaganjem imovinom pod hipotekom, na temelju praksi prisilne naplate dugova i iskustava iz sudskih postupaka provedenih na državnoj razini te empirijskih dokaza, a trebalo bi ih i na odgovarajući način retroaktivno testirati. Te pretpostavke trebale bi uključivati sve operativne troškove ili kapitalna ulaganja koji će se realizirati prije trenutka prodaje.
216. Realizacija kolaterala može uključivati strategiju likvidacije uz suglasnost i bez suglasnosti (prisilna likvidacija).
217. Faktor umanjenja cijene s osnove troška likvidacije trebao bi odraziti način realizacije kolaterala, odnosno je li kolateral realiziran uz suglasnost ili prisilno.
218. Faktor umanjenja tržišne cijene trebao bi odraziti likvidnost tržišta i strategiju likvidacije. Ne bi trebao odražavati uvjete prodaje po vrlo niskim cijenama, osim ako očekivana strategija likvidacije zapravo uključuje takvu prodaju.
219. Kreditne institucije trebaju primjenjivati odgovarajuće faktore umanjenja tržišnih cijena za potrebe MSFI-ja 9, za izračun regulatornog kapitala i za potrebe provođenja kontrole rizika. Faktor umanjenja tržišne cijene može biti blizu nule samo u slučaju vrlo likvidnih vrsta kolaterala koje nisu u poteškoćama i na njih ne utječu značajni korelacijski rizici.
220. Sve kreditne institucije trebaju razviti vlastite pretpostavke o trošku likvidacije i faktorima umanjenja tržišnih cijena na temelju utvrđenih empirijskih dokaza. Ako nisu dostupni dostatni empirijski dokazi, pretpostavke o faktorima umanjenja trebaju se temeljiti najmanje na likvidnosti imovine, proteklom vremenu i kvaliteti/starosti procjene vrijednosti. Ako je kreditna institucija suočena s tržištem nelikvidne imovine te je samo mali broj nekretnina prodan ili se povijest prodaja smatra nedostatnom, trebalo bi primjenjivati konzervativnije faktore umanjenja tržišnih cijena.

9.4 Dodatni zahtjevi povezani s procjenom novčanog toka na temelju likvidacije kolaterala u obliku nekretnine

221. Pri procjeni novčanog toka na temelju likvidacije kolaterala u obliku nekretnine kreditne institucije trebaju se služiti prikladnim i vjerodostojnim pretpostavkama. Osim toga, kreditne institucije trebaju obratiti pozornost na zahtjeve za vrednovanje novčanog toka u skladu s MSFI-jem 13 o mjerenju fer vrijednosti. Konkretno, financijske institucije trebaju poštovati sljedeće zahtjeve:
- moraju utvrditi pretpostavljeni rok naplate uzimajući u obzir trenutne i očekivane tržišne uvjete i odnosni nacionalni pravni okvir u pogledu naplate iz nekretnine pod hipotekom;
 - moraju osigurati da se cijene nekretnina upotrijebljene za utvrđivanje procijenjene tržišne vrijednosti nekretnine u trenutku likvidacije ne temelje na makroekonomskim predviđanjima/pretpostavkama koje su optimističnije od predviđanja relevantnih tijela i

organizacija kao što su Međunarodni monetarni fond (MMF) i Europski sustav središnjih banaka / Europski odbor za sistemske rizike, odnosno moraju osigurati nepostojanje pretpostavke poboljšanja trenutačnih tržišnih uvjeta;

- c) moraju osigurati da se ne podrazumijeva povećanje razine prihoda od nekretnine u usporedbi s trenutačnom razinom, osim ako je takvo povećanje predviđeno ugovorom. Nadalje, trenutačni prihodi od nekretnine trebali bi se prilagoditi pri izračunu novčanog toka kako bi se odrazili očekivani ekonomski uvjeti. Kreditne institucije trebaju razmotriti je li prikladno projicirati konstantne prihode u uvjetima recesije kad se povećava broj ponuđenih nekretnina i/ili smanjuje potražnja za prometom na tržištu nekretnina, što dovodi do smanjenja prihoda;
- d) strategija držanja nije primjerena kad je riječ o nekretnini. Strategija držanja definirana je kao vrednovanje imovine na razini iznad tržišne vrijednosti pod pretpostavkom da će se imovina prodati nakon oporavka tržišta.

222. Pri upotrebi vrijednosti kolaterala za procjenu nadoknadivog iznosa izloženosti, trebalo bi dokumentirati najmanje sljedeće:

- a) kako je vrijednost kolaterala utvrđena, uključujući upotrebu procjena vrijednosti, pretpostavki pri vrednovanju i izračuna;
- b) argumente za prilagodbe procjene vrijednosti, ako postoje;
- c) utvrđivanje troškova prodaje, ako je to primjenjivo;
- d) predviđeni rok naplate i
- e) stručne kvalifikacije i neovisnost procjenitelja.

223. Ako se za procjenu nadoknadivog iznosa izloženosti upotrebljava utvrđena tržišna cijena, trebalo bi dokumentirati i iznos, izvor i datum utvrđene tržišne cijene.

224. Kreditne institucije trebaju moći potkrijepiti primijenjene pretpostavke pri procjeni nadoknadivog iznosa tako da nadležnom tijelu na zahtjev dostave pojedinosti o tržišnoj vrijednosti imovine, faktoru umanjenja tržišne cijene, uključenim pravnim troškovima i troškovima prodaje te primijenjeni rok naplate. Kreditne institucije trebaju moći u potpunosti opravdati svoje pretpostavke, kvalitativno i kvantitativno, te objasniti pokretače svojih očekivanja, uzimajući u obzir buduća i trenutačna iskustva.

9.5 Retroaktivno testiranje

225. Kreditne institucije trebaju kvalitetnim retroaktivnim testiranjem pokazati da su pretpostavke primijenjene pri procjeni nadoknadivog iznosa bile razumne i temeljene na stečenom iskustvu. U tom kontekstu kreditne institucije trebaju redovito retroaktivno testirati svoje povijesne procjene vrijednosti (posljednja procjena vrijednosti prije klasifikacije izloženosti kao

neprihodujuće) u odnosu na svoju povijest prodaje (neto prodajna cijena kolaterala). Ovisno o svojoj veličini i poslovnom modelu, kreditna institucija treba u svojem postupku retroaktivnog testiranja primjenjivati razlikovanje prema vrsti kolaterala, modelu/pristupu procjene vrijednosti, vrsti prodaje (dobrovoljna/prisilna) i regiji. Rezultati retroaktivnog testiranja trebaju se upotrijebiti za utvrđivanje korektivnih faktora za procjene vrijednosti kolaterala za izloženosti koje su ostale u bilanci.

226. Alternativno, kreditne institucije koje upotrebljavaju napredni pristup zasnovan na internim rejting-sustavima (A-IRB) mogu se pri utvrđivanju korektivnih faktora za osigurane izloženosti koristiti gubitkom zbog nastanka statusa neispunjavanja obveza (LGD).

9.6 Zahtjevi za informatičke baze podataka u pogledu kolaterala

227. Kreditne institucije trebaju raspolagati bazama podataka o transakcijama kako bi se omogućili pravilna procjena, praćenje i kontrola kreditnog rizika, odgovor na zahtjeve rukovodstva i nadzornog tijela te pružanje informacija u periodičkim izvješćima te druge pravodobne i sveobuhvatne dokumentacije. Konkretno, baze podataka trebaju biti usklađene sa sljedećim zahtjevima:

- a) dostatna dubina i opseg kako bi obuhvatile sve značajne faktore rizika;
- b) točnost, cjelovitost, pouzdanost i pravodobnost podataka;
- c) dosljednost: trebale bi se temeljiti na zajedničkim izvorima informacija i jedinstvenim definicijama pojmova upotrijebljenih za kontrolu kreditnog rizika;
- d) sljedivost, kako bi se mogao utvrditi izvor informacija.

228. Te baze podataka trebale bi uključivati sve relevantne informacije o nekretninama i drugim vrstama kolaterala za kreditne izloženosti kreditnih institucija te o poveznicama između kolaterala i određenih kreditnih izloženosti.

9.7 Procjena vrijednosti ovršene imovine

229. Kreditne institucije trebaju ozbiljno razmotriti klasifikaciju ovršene imovine kao dugotrajne imovine namijenjene prodaji u skladu s MSFI-jem 5. Takav računovodstveni tretman prednost daje naplati iz kolaterala jer se podrazumijeva da je imovina trenutačno raspoloživa za prodaju u postojećem stanju (MSFI 5.7), da bi upravljačko tijelo trebalo odobriti pojedinačni plan za prodaju imovine u kratkom roku (obično jedna godina) i da bi trebalo primjenjivati politiku aktivne prodaje (MSFI 5.8).

230. Primljena ovršena imovina trebala bi se vrednovati na temelju nižeg od sljedećih iznosa:

- a) knjigovodstvena vrijednost financijske imovine, pri čemu se ovršenu imovinu ili imovinu primljenu u svrhu plaćanja duga smatra kolateralom;

b) fer vrijednost preuzete imovine umanjena za troškove prodaje.

231. Ako fer vrijednost nije utvrđena pozivanjem na aktivno tržište, već se temelji na određenoj tehnici vrednovanja (druga ili treća razina), potrebno je provesti određene prilagodbe, posebno kao rezultat dvaju čimbenika:

a) stanje ili lokacija imovine. Rizik i neizvjesnost u pogledu imovine trebaju se uključiti u procjenu fer vrijednosti;

b) obujam ili razina aktivnosti na tržištima na kojima se ulazni podatci promatraju. U izračun prilagodbe treba uključiti prethodno iskustvo kreditne institucije kad je riječ o realizacijama konkretnih kolaterala i razlika između iznosa utvrđenih primjenom tehnike vrednovanja i konačnih iznosa dobivenih realizacijom kolaterala. Pretpostavke primijenjene radi mjerenja prilagodbe fer vrijednosti trebale bi biti dokumentirane i trebale bi biti dostupne nadležnom tijelu na njegov zahtjev. Može se razmotriti primjena faktora umanjena za nelikvidnost.

232. Ako je imovina koju je ovršila kreditna institucija još u izgradnji te se donese odluka o dovršetku gradnje prije prodaje imovine, trebalo bi dokazati prednosti takve strategije, a trošak ne bi trebao prijeći fer vrijednost umanjenu za troškove dovršetka i prodaje imovine, uzimajući u obzir primjenu odgovarajućeg faktora umanjena za nelikvidnost kako je prethodno opisano.

233. Ako je ovršena imovina premašila prosječno razdoblje držanja za sličnu imovinu za koju su uspostavljene politike aktivne prodaje, kreditne institucije trebaju preispitati primijenjeni faktor umanjena za nelikvidnost koji je upotrijebljen u prethodno opisanom postupku vrednovanja i povećati ga u skladu s time. U tim okolnostima kreditna institucija trebala bi se suzdržati od priznavanja prihoda od ukidanja postojećih akumuliranih umanjena vrijednosti imovine jer držanje te imovine u bilanci dokazuje da kreditna institucija ne može prodati imovinu po uvećanoj vrijednosti.

234. Učestalost procjene vrijednosti ovršene imovine i primjenjivi postupci trebali bi biti u skladu s postupkom upravljanja nekretninama kako je utvrđeno u odjeljcima 9.1.2. i 9.2.

10. Nadzorna ocjena upravljanja neprihodujućim izloženostima i restrukturiranim izloženostima

235. U okviru svoje suradnje s kreditnim institucijama na temelju SREP-a, nadležna tijela trebala bi pratiti primjenu ovih smjernica u kreditnim institucijama, a posebno kad je riječ o donošenju i provedbi strategija za neprihodujuće izloženosti te povezanim okvirima upravljanja i

operativnim okvirima kako je opisano u odjeljcima 4. i 5. Procjenama nadležnih tijela trebalo bi se utvrditi, među ostalim, je li strategija za neprihodujuće izloženosti kreditne institucije:

- a) uključena u cjelokupnu strategiju kreditne institucije i podliježe li odgovarajućem upravljanju neprihodujućim izloženostima, uključujući okvir upravljanja rizicima i okvir unutarnjih kontrola;
- b) zasnovana na vjerodostojnoj samoprocjeni unutarnjih sposobnosti kreditne institucije;
- c) na odgovarajući način uzela u obzir operativno okruženje kreditne institucije, vanjske uvjete i stanje kapitala;
- d) uz kratkoročni vremenski okvir obuhvatila i srednjoročni i dugoročni vremenski okvir;
- e) uključila vremenski ograničene, realistične, ali ipak ambiciozne, ciljeve u pogledu neprihodujućih izloženosti i ciljeve u pogledu ovršene imovine kad je to primjereno te je li podržana operativnim planom.

236. Ako nadležno tijelo zaključi da strategiji za neprihodujuće izloženosti kreditne institucije nedostaje jedan od elemenata iz stavka 235. točaka od (a) do (e) ili više njih, smatrat će da strategija za neprihodujuće izloženosti ima znatne nedostatke. U tom bi slučaju nadležna tijela trebala zatražiti hitno revidiranje strategije za neprihodujuće izloženosti.

237. Ako nadležno tijelo svojom procjenom zaključi da strategija za neprihodujuće izloženosti ispunjava zahtjeve iz stavka 236. točaka od (a) do (e), ali otkrije određene nedostatke, nadležno tijelo trebalo bi osigurati da kreditna institucija dostavi akcijski plan za uklanjanje nedostataka i uspostavi djelotvoran i pravodoban okvir upravljanja neprihodujućim izloženostima.

238. Nadležna tijela trebala bi nadzornu ocjenu primjenjivati razmjerno, uzimajući u obzir posebne okolnosti institucija (npr. veličinu, prirodu, složenost). U svojim procjenama strategija za neprihodujuće izloženosti i pratećih postupaka upravljanja i operativnih postupaka u okviru SREP-a nadležna tijela trebala bi razmotriti i poslovne modele institucija, posebno ako je jedina djelatnost institucije kupoprodaja neprihodujućih izloženosti.

239. Kad je riječ o nadzornoj procjeni strategije za neprihodujuće izloženosti manje i manje složene kreditne institucije (npr. institucije iz treće ili četvrte kategorije SREP-a³⁴), proporcionalnost se može ostvariti usklađivanjem procjene s ciklusom provođenja SREP-a čime se osigurava pristup nadzoru utemeljen na rizicima i uzima se obzir sistemska važnost međunarodnih i nacionalnih institucija.

240. Nadležna tijela trebala bi preispitati sljedeće elemente kreditnih institucija:

- a) operativni plan i organizacijsku strukturu ako je ispunjen bilo koji od sljedećih kriterija:

³⁴ Kako je opisano u odjeljku 2.1.1., „Kategorizacija institucija”, Smjernica EBA-e o SREP-u (EBA/GL/2014/13).

- i. okvir za otkrivanje, mjerenje, praćenje i umanjenje neprihodujućih izloženosti i restrukturiranih izloženosti te za upravljanje njima, uključujući okvir za rano otkrivanje neprihodujućih izloženosti i odgovarajuće aktivnosti naplate, smatraju se neprikladnima uzme li se u obzir veličina i složenost problema neprihodujućih izloženosti u kreditnoj instituciji,
 - ii. nisu dodijeljeni potrebni ljudski i tehnički resursi (niti je predviđena njihova dodjela u budućnosti) te nije predviđena odgovarajuća pokrivenost operativnog plana i organizacijske strukture funkcijom unutarnje kontrole i
 - iii. operacionalizacija postupka praćenja neprihodujućih izloženosti nije dostatno opisana.
- b) strategiju za neprihodujuće izloženosti, ako kombinacija strateških opcija za različite portfelje i segmente, uključujući ovršenu imovinu kad je to primjenjivo, prema mišljenju nadležnog tijela ne rezultira najdjelotvornijom i najučinkovitijom strategijom za smanjenje neprihodujućih izloženosti;
- c) plan kapitala, ako se u njemu ne utvrđuje na odgovarajući način planirano smanjenje neprihodujućih izloženosti u bilanci u skladu sa strategijom za neprihodujuće izloženosti i ako ne uključuje odgovarajuće aktivnosti kojima se osigurava dostupnost dostatne količine kapitala i zaštitnih slojeva kapitala, kao i predviđanje pravodobnih i odgovarajućih umanjenja vrijednosti i otpisa;
- d) sustav za procjenu uspješnosti ako poticajima za upravljačko tijelo i odgovarajuće rukovoditelje te zaposlenike nedostaju određeni kvantitativni elementi povezani s ciljevima za smanjenje neprihodujućih izloženosti, definiranim u strategiji za neprihodujuće izloženosti kreditne institucije.

241. Imajući na umu važnost ranog otkrivanja i sprječavanja pogoršanja kreditne kvalitete, nadležna tijela trebala bi procijeniti jesu li u unutarnje procedure kreditnih institucija uključeni mehanizmi za rano otkrivanje.

242. Nadležna tijela trebala bi procijeniti jesu li kreditne institucije:

- a) provele politiku restrukturiranja i povezane postupke za procjenu održivosti mjera restrukturiranja i praćenje učinkovitosti i djelotvornosti mjera restrukturiranja;
- b) prepoznale i klasificirale neprihodujuće izloženosti i restrukturirane izloženosti, uključujući ulazne i izlazne kriterije, dosljedno na razini grupe kreditnih institucija i na temelju definicija iz Priloga V. uredbi Komisije (EU) br. 680/2014;
- c) uspostavile politike i metodologije za osiguravanje mjerenja umanjenja vrijednosti i otpisa u svrhu pravodobnog prepoznavanja umanjenja vrijednosti i otpisa.

243. Nadležna tijela trebala bi osigurati da kreditne institucije imaju odgovarajuće pisane politike i procedure u pogledu procjene vrijednosti imovine, kako je opisano u odjeljku 9. Konkretno, nadležna tijela trebala bi provjeriti obuhvaćaju li te politike sve vrste nekretnina i pokretne imovine koje se upotrebljavaju za osiguravanje kreditnih izloženosti, kriterije za provođenje procjene vrijednosti na pojedinačnoj razini ili indeksiranog vrednovanja i zahtjeve u pogledu prihvatljivih procjenitelja.
244. Ako kreditne institucije prijave materijalna odstupanja od operativnog plana u skladu s odjeljkom 4.4., nadležna tijela trebala bi provjeriti jesu li predložene korektivne aktivnosti dovoljne za uklanjanje odstupanja od plana. Nadležno tijelo trebalo bi zatražiti od kreditne institucije da provede dodatne korake ako postoje zabrinutosti u pogledu djelotvornosti predloženih mjera.
245. Prethodno navedeni zahtjevi u pogledu nadzorne ocjene upravljanja neprihodujućim izloženostima i restrukturiranim izloženostima nadopunjuju i dodatno utvrđuju procjenu neprihodujućih izloženosti i restrukturiranih izloženosti u okviru upravljanja rizicima utvrđenog u Smjernicama EBA-e o zajedničkim postupcima i metodologijama za postupak nadzorne provjere i ocjene (SREP). Nalazi te nadzorne ocjene uključuju se u procjenu kreditnog rizika na temelju Glave 6.2. Smjernica EBA-e o zajedničkim postupcima i metodologijama za postupak nadzorne provjere i ocjene (SREP) te se primjenjuju za utvrđivanje ocjene kreditnog rizika.

Prilog 1. – Primjeri kriterija za grupiranje neprihodujućih izloženosti za stanovništvo

1. Fizička ili pravna osoba:
 - a) dužnici pojedinci
 - b) samostalni poduzetnik
 - c) malo poduzeće ili strukovno udruženje
 - d) MSP (preklapa se s poduzećima).
2. Vremenski razred / dani kašnjenja (engl. DPD) dospjelih neplaćenih obveza (što je viša razina dospjelih neplaćenih obveza, to je uži raspon mogućih rješenja):
 - a) dospjele neplaćene obveze u ranoj fazi (> 1 DPD i ≤ 90 DPD)
 - b) dospjele neplaćene obveze u kasnoj fazi (> 90 DPD i ≤ 180 DPD)
 - c) izloženosti u jedinici za naplatu duga (> 180 DPD, uključujući i sudske postupke (dužnici u pogledu kojih se vode ili su u tijeku pravni postupci)).
3. Ponovno restrukturirani predmeti (restrukturirani krediti s dospjelim neplaćenim obvezama, koji upućuju na poteškoće s plaćanjem i/ili neuspjeh ponuđenog rješenja za restrukturiranje):
 - a) broj prethodnih postupaka restrukturiranja.
4. Stanje izloženosti:
 - a) visoka vrijednost
 - b) niska vrijednost
 - c) višestruke izloženosti.
5. Razina rizika (na temelju procjene kreditne institucije / rejting-ocjene na temelju podataka o ponašanju / internih podataka o ponašanju / povijesti transakcija / kreditnog rejtinga). Vjerojatnije je da će klijenti s boljom poviješću plaćanja pozitivno odgovoriti na ponude restrukturiranja:
 - a) vrlo visoka
 - b) visoka

c) srednja

d) niska.

6. Na temelju ponašanja dužnika:

a) sezonska plaćanja

b) spreman na suradnju ili nespreman na suradnju.

7. Svrha kreditne linije (prema proizvodu):

a) kredit za stambeno zbrinjavanje

b) kredit za drugu stambenu nekretninu / kuću za odmor

c) kredit za ulaganje u nekretnine / kredit za kupnju radi davanja u najam (engl. *buy-to-let*)

d) osobni kredit

e) prekoračenje po računu

f) imovina dana u najam

g) kreditna kartica

h) kredit samostalnog poduzetnika, mikropoduzeća ili MSP-a:

i. za potrebe uspostave poslovanja (poslovni prostor, infrastruktura ili strojevi, obnavljanje)

ii. radni kapital.

8. Valuta kredita.

9. Kamatna stopa kredita (razmotriti smanjenje kamatne stope za kredite s visokom kamatnom stopom, ako je moguće).

10. Karakteristike dužnika (dob i zdravstveno stanje dužnika, vrsta i povijest zaposlenja, mogućnosti zapošljavanja, profesionalne vještine, industrija).

11. Zemlja boravišta/osnivanja:

a) rezidenti

b) nerezidenti.

12. Lokacija odnosno kolaterala:

- a) ruralna ili gradska
- b) prvorazredna lokacija, gradsko središte, rubni dijelovi grada itd.

13. Vrsta odnosnog kolaterala:

- a) zemljište:
 - i. građevinsko zemljište
 - ii. poljoprivredno zemljište
- b) zgrada:
 - i. stambeni prostor
 - ii. poslovni prostor
 - iii. tvornica.

14. Na temelju omjera vrijednosti kredita i imovine (LTV):

- a) za kredite niskog LTV omjera prednost se može dati prodaji odnosnog kolaterala, za razliku od kredita s visokim LTV omjerom.

15. Slučajevi posebnih poteškoća (npr. zdravstveni problemi, rastava, razvod).

16. Procjena kreditne sposobnosti dužnika:

- a) može li si priuštiti otplatu kredita ili ne može;
- b) prihodi umanjeni za izdatke odnosno razumne životne troškove u odnosu na ratu kredita.

Prilog 2. – referentne vrijednosti za praćenje neprihodujućih izloženosti

Referentne vrijednosti za praćenje neprihodujućih izloženosti

Pokazatelji neprihodujućih izloženosti

Razina i tokovi neprihodujućih izloženosti	<p>Iznos neprihodujućih izloženosti / ukupni obujam izloženosti</p> <p>Iznos neprihodujućih izloženosti + ovršena imovina + prihodujuće restrukturirane izloženosti / ukupni obujam izloženosti + ovršena imovina</p> <p>Tromjesečni tok neprihodujućih izloženosti (+/-) / ukupni iznos neprihodujućih izloženosti</p> <p>Tromjesečni tok iz prihodujućih izloženosti u neprihodujuće izloženosti</p> <p>Tromjesečni tok iz prihodujućih restrukturiranih izloženosti u neprihodujuće izloženosti</p> <p>Tromjesečni tok iz neprihodujućih izloženosti u prihodujuće izloženosti</p> <p>Tromjesečni tok iz neprihodujućih izloženosti u prihodujuće restrukturirane izloženosti</p> <p>Tromjesečni tok iz prihodujućih restrukturiranih izloženosti u prihodujuće izloženosti</p> <p>Tromjesečni tok iz prihodujućih izloženosti u prihodujuće restrukturirane izloženosti</p>
Umanjenja	<p>Tromjesečno povećanje iznosa umanjenja vrijednosti i rezervacija za gubitke</p> <p>Tromjesečna razina ukidanja umanjenja vrijednosti</p> <p>Tromjesečna promjena iznosa umanjenja vrijednosti i rezervacija za gubitke (+/-) / ukupni iznos neprihodujućih izloženosti</p> <p>Akumulirano umanjenje vrijednosti i rezervacije / ukupni iznos neprihodujućih izloženosti</p> <p>Prema skupinama neprihodujućih izloženosti (npr. broj godina proteklih od klasifikacije u neprihodujuće izloženosti, osigurane/neosigurane neprihodujuće izloženosti)</p>
Proračun gubitka	<p>Ukupni gubitak zbog provedbe aktivnosti restrukturiranja</p> <p>Ukupni gubitak u odnosu na proračun</p>
Aktivnosti naplate	
Aktivnosti zaposlenika	<p>Broj angažmana dužnika po tromjesečju u odnosu na plan</p> <p>Broj angažmana dužnika koji su doveli do sporazuma o restrukturiranju</p>

Referentne vrijednosti za praćenje neprihodujućih izloženosti

Gotovinska naplata	Broj angažmana dužnika koji su doveli do gotovinske naplate Tromjesečna gotovinska naplata iz neprihodujućih izloženosti / ukupan iznos neprihodujućih izloženosti Tromjesečna gotovinska naplata iz kamata na neprihodujuće izloženosti / ukupan iznos neprihodujućih izloženosti Tromjesečna gotovinska naplata iz provizija i naknada na neprihodujuće izloženosti / ukupan iznos neprihodujućih izloženosti Tromjesečna gotovinska naplata iz likvidacija povezanih s nekretninama, također kao postotak ukupnog iznosa neprihodujućih izloženosti Tromjesečna gotovinska naplata iz likvidacija kolaterala koji nisu povezani s imovinom, također kao postotak ukupnog iznosa neprihodujućih izloženosti Tromjesečna gotovinska naplata iz prodaje neprihodujućih izloženosti, također kao postotak ukupnog iznosa neprihodujućih izloženosti Tromjesečna gotovinska naplata neprihodujućih izloženosti, također kao postotak ukupnog iznosa neprihodujućih izloženosti
Aktivnosti naplate	
Oprost duga	Tromjesečni oprost duga
Računovodstveni otpisi	Tromjesečni oprost duga / pojedinačno procijenjena umanjena vrijednosti i rezervacije Tromjesečni oprost duga / ukupan iznos neprihodujućih izloženosti Tromjesečni računovodstveni otpisi (potpuni ili djelomični) Tromjesečni računovodstveni otpisi (potpuni ili djelomični) / pojedinačno procijenjen iznos umanjena vrijednosti i rezervacija za gubitke Tromjesečni računovodstveni otpisi (potpuni ili djelomični) / ukupni iznos neprihodujućih izloženosti Iznos neprihodujućih izloženosti koje su trenutačno u postupku restrukturiranja Iznos nedavno dogovorenih rješenja restrukturiranja prema značajkama (npr. odgoda plaćanja > 12 mjeseci)
Aktivnost restrukturiranja	

Referentne vrijednosti za praćenje neprihodujućih izloženosti

	Iznos kredita koji su trenutačno u postupku restrukturiranja / ukupni iznos neprihodujućih izloženosti
	Iznos prihodujućih izloženosti koje su trenutačno u postupku restrukturiranja
	Tromjesečne neprihodujuće restrukturirane izloženosti / ukupni iznos neprihodujućih izloženosti
	Ukupne neprihodujuće restrukturirane izloženosti / ukupni iznos neprihodujućih izloženosti
	Iznos neprihodujućih restrukturiranih izloženosti koje su trenutačno suočene s financijskim poteškoćama
Stopa ponovnog nastanka statusa neispunjavanja obveza	Stopa oporavka
	Stopa naplate u gotovini
	Stopa ponovnog nastanka statusa neispunjavanja obveza za neprihodujuće restrukturirane izloženosti
	Stopa ponovnog nastanka statusa neispunjavanja obveza za prihodujuće restrukturirane izloženosti
Zamjena duga za imovinu	Tromjesečne zamjene duga za kapital, također kao postotak ukupnog iznosa neprihodujućih izloženosti
	Tromjesečne zamjene duga za imovinu, također kao postotak ukupnog iznosa neprihodujućih izloženosti
Pravne radnje	Iznos i broj kredita za koje se trenutačno provode neke pravne radnje
	Iznos i broj kolaterala koji su nedavno ovršeni
	Tromjesečni iznos i broj kredita za koje se tek provode neke pravne radnje
	Tromjesečni iznos i broj kredita za koje se završavaju pravne radnje
	Prosječno trajanje nedavno zaključenih pravnih postupaka
	Prosječni iznosi naplaćeni iz nedavno zaključenih pravnih postupaka (uključujući ukupne troškove)
	Stopa gubitka za kredite koji izlaze iz pravnih postupaka
Stavke dobiti i gubitka koje proizlaze iz neprihodujuće izloženosti	
Kamate iz neprihodujućih izloženosti	Kamatni prihodi za neprihodujuće izloženosti priznati u računu dobiti i gubitka
	Postotak stvarno naplaćenih kamatnih prihoda po neprihodujućim izloženostima

Prilog 3. – Drugi pokazatelji za praćenje neprihodujućih izloženosti

Informacije o dužniku iz vanjskih izvora

Vanjski izvori	<p>Povećanje duga i kolaterala u drugim kreditnim institucijama</p> <p>Klasifikacija u dospjela nenaplaćena potraživanja ili druga neprihodujuća klasifikacija u drugim kreditnim institucijama</p> <p>Neispunjavanje obveza davatelja garancije (jamstva)</p> <p>Dug u privatnom središnjem registru (ako postoji)</p> <p>Pravni postupci</p> <p>Stečaj</p> <p>Promjene u strukturi društva (npr. spajanje, smanjenje kapitala)</p> <p>Dodijeljeni vanjski rejting i njegovo kretanje</p> <p>Druge negativne informacije u pogledu velikih dužnika / ugovornih strana dužnika / dobavljača</p>
-----------------------	---

Informacije o dužniku iz unutarnjih izvora

Poduzeća	<p>Negativno kretanje internog rejtinga</p> <p>Neplaćene tražbine ovrhom zadužnice / neplaćene mjenice</p> <p>Znatne promjene profila likvidnosti</p> <p>Obveze (financijska poluga) (npr. kapital/ukupne obveze < 5 % ili < 10 %)</p> <p>Broj dana kašnjenja</p> <p>Broj mjeseci bez prekoračenja / premašivanja prekoračenja</p> <p>Dobit prije poreza/prihodi (npr. omjer < -1 %)</p> <p>Kontinuirani gubitci</p> <p>Kontinuirano prekomjerno diskontiranje komercijalnih zapisa</p> <p>Negativna vlastita sredstva (gubitak iznad visine kapitala)</p> <p>Kašnjenje u plaćanju dobavljačima</p> <p>Smanjenje prometa</p>
-----------------	---

Informacije o dužniku iz vanjskih izvora

Smanjenje kreditnih linija povezanih s potraživanjima od kupaca (npr. godišnje razlike, prosjek od 3 mjeseca / prosjek od 1 godine)

Neočekivana smanjenja neiskorištenih kreditnih linija (npr. neiskorišteni iznos / ukupna kreditna linija)

Negativno kretanje biheviornalne ocjene

Negativno kretanje vjerojatnosti nastanka statusa neispunjavanja obveza (PD-a) i/ili internog rejtinga

Anuitet stambenog kredita > x stanja na računu dužnika

Dani kašnjenja stambenog (ili hipotekarnog) i potrošačkog kredita

Smanjenje stanja na računu dužnika > 95 % u posljednjih šest mjeseci

Prosječno ukupno stanje na računu dužnika < 0,05 % ukupnog stanja na računu dužnika

Restrukturiranje

Odnosne povijesne stope gubitka

Smanjenje plaće u posljednja tri mjeseca

Nezaposlenost

Dospjele neplaćene obveze u ranoj fazi (npr. dospjele 5 – 30 dana, ovisno o vrsti portfelja/dužnika)

Smanjenje bankovnih prijenosa na tekućim računima

Povećanje anuiteta kredita iznad postotka plaće

Broj mjeseci bez prekoračenja dopuštenog prekoračenja

Negativno kretanje biheviornalne ocjene

Negativno kretanje vjerojatnosti nastanka statusa neispunjavanja obveza (PD-a) i/ili internog rejtinga

Informacije o portfelju

Razrada portfelja

Razrada po veličini i razina koncentracije

Glavnih x (npr. 10) skupina povezanih klijenata i povezani pokazatelji rizika

Razrada po kategoriji imovine

Razvrstavanje po industriji, sektoru, vrsti kolaterala, državi, ročnosti itd.

Informacije o dužniku iz vanjskih izvora

Parametri rizika	<p>Kretanje vjerojatnosti nastanka statusa neispunjavanja obveza (PD-a) / gubitaka zbog nastanka statusa neispunjavanja obveza (LGD-a) (ukupno i po portfelju)</p> <p>Predviđanja i projekcije vjerojatnosti nastanka statusa neispunjavanja obveza (PD-a) / gubitaka zbog nastanka statusa neispunjavanja obveza (LGD-a)</p> <p>Ukupni očekivani gubici (EL)</p> <p>Izloženosti u statusu neispunjavanja obveza</p>
Iznos umanjenja vrijednosti i rezervacija za gubitke	<p>Iznosi i kretanje umanjenja vrijednosti i rezervacija za gubitke (ukupno i po portfelju)</p> <p>Obujam i kretanja značajnih umanjenja vrijednosti i rezervacija na pojedinačnoj razini</p> <p>Obujam neprihodujućih izloženosti po kategoriji (> 90 dana kašnjenja, umanjenje vrijednosti i rezervacija za gubitke itd.)</p>
Neprihodujuće izloženosti / status restrukturiranja / ovrha	<p>Obujam restrukturiranja i grupiranje izloženosti (restrukturiranje, naplata, prisilna naplata, druge izmjene, prolongati, više od 90 dana kašnjenja, umanjenje vrijednosti i rezervacije za kreditne gubitke)</p> <p>Ovršena imovina u odnosu u odnosu na ukupnu izloženost</p> <p>Omjer neprihodujućih izloženosti bez ovršene imovine</p> <p>Omjer neprihodujućih izloženosti s ovršenom imovinom</p> <p>Pokrivenost neprihodujućih izloženosti (umanjenjima vrijednosti i rezervacijama za gubitke, kolateralom, garancijama i drugim jamstvima)</p>
Specifična vrsta dužnika / sektor	
Pravne radnje	<p>Iznos i broj kreditnih izloženosti za koje se trenutačno provode neke pravne radnje</p> <p>Iznos i broj imovine koja je nedavno ovršena</p> <p>Tromjesečni iznos i broj kreditnih izloženosti za koje se tek započinju provoditi neke pravne radnje</p> <p>Tromjesečni iznos i broj kreditnih izloženosti za koje su provedene pravne radnje</p> <p>Prosječno trajanje nedavno zaključenih pravnih postupaka</p> <p>Prosječni iznosi naplate iz nedavno zaključenih pravnih postupaka (uključujući ukupne troškove tih pravnih postupaka)</p> <p>Stopa gubitka za kreditne izloženosti za koje se završavaju pravne radnje</p>

Prilog 4. – Uobičajene politike povezane s neprihodujućim izloženostima

Kreditne institucije trebaju razviti, redovito preispitivati i pratiti svoje pridržavanje politika povezanih s okvirom upravljanja neprihodujućim izloženostima.

Trebalo bi uspostaviti sljedeće politike, uzimajući u obzir načelo proporcionalnosti, u cilju provedbe strategije kreditne institucije (uključujući njezinu strategiju za neprihodujuće kredite i operativni plan, kad je to primjenjivo).

Politika upravljanja dospjelim neplaćenim obvezama

Tom bi se politikom trebao utvrditi operativni model neprihodujućih izloženosti kreditne institucije (vidjeti odjeljak 5.2.), koji će uključivati najmanje sljedeće elemente:

- strukturu i odgovornosti jedinica za naplatu neprihodujućih izloženosti, uz jasno navedene razloge za prijenos izloženosti u jedinicu za naplatu i poveznicu na klasifikaciju izloženosti (vidjeti odjeljak 5.2.3.);
- postupak koji trebaju slijediti uključene funkcije, koji uključuje najmanje:
 - postupak i kriterije prijenosa koje treba slijediti za svaku fazu dospjelih neplaćenih obveza, dospjele neplaćene obveze u ranoj fazi (≤ 90 dana) i dospjele neplaćene obveze u kasnoj fazi (> 90 dana);
 - postupak koji treba slijediti ako je dužnik klasificiran kao nespreman na suradnju i/ili je kreditni odnos neodrživ, kao i kriterije za tako klasificiranog dužnika;
 - komunikaciju s dužnikom u svakom koraku, u skladu sa zakonodavnim okvirom države u kojoj posluje (npr. kodeks ponašanja);
 - alate i metode praćenja koje treba primjenjivati;
- zahtjeve u pogledu ljudskih i tehničkih resursa;
- izvješća koja treba interno sastaviti za potrebe praćenja i redovito izvješćivanje upravljačkog tijela.

Kreditne institucije trebaju pri razvoju politike upravljanja dospjelim neplaćenim obvezama uzeti u obzir članak 28. Direktive 2014/17/EU i posebno odredbe Smjernica EBA-e o provođenju postupka naplate dospjelih neplaćenih obveza i ovršnog postupka.

Politika restrukturiranja

Politikom restrukturiranja opisanom u odjeljku 6.2.1. trebalo bi utvrditi najmanje sljedeće:

- potrebnu financijsku i nefinancijsku dokumentaciju koja se može zatražiti i koju mogu dostaviti različite vrste dužnika kako bi nadležni kreditni službenik mogao dokazati sposobnost otplate glavnice i kamata,
- minimalne ključne financijske pokazatelje sposobnosti otplate i omjere kako bi ih kreditni službenik mogao primijeniti, uz pojedinosti u pogledu portfelja / proizvoda / sektora, radi potpune procjene sposobnosti otplate dužnika; smjernice specifične za pojedine sektore povezane s utvrđivanjem ključnih financijskih pokazatelja i omjera na sektorskoj osnovi (MSP-ovi i poduzeća),
- postupak za utvrđivanje i provedbu najprikladnijeg rješenja restrukturiranja za dužnika:
 - za stanovništvo bi se trebala upotrebljavati stabla odlučivanja. Postupak za stanovništvo trebao bi biti u skladu sa Smjernicama EBA-e o provođenju postupka naplate dospjelih neplaćenih obveza i ovršnog postupka. Za potrošače koji nisu dužnici pojedinci, ako nije prikladan pristup stabla odlučivanja, u politici bi trebalo navesti jasne upute za kreditnog službenika o procjeni prikladnosti rješenja restrukturiranja,
 - u slučaju dužnika za koje se ne može pronaći rješenje (neodrživi kreditni odnos i/ili nespremni na suradnju), trebalo bi uspostaviti vremenski ograničen postupak i proceduru za prijenos tih dužnika jedinicama za naplatu neprihodujućih izloženosti odgovornima za likvidaciju (prisilnu naplatu),
- niz alata u okviru mjera restrukturiranja s kratkoročnim i dugoročnim vremenskim okvirom, kako je navedeno u odjeljku 6.,
- jasne upute za kreditne službenike u pogledu zahtjeva za ponovno vrednovanje kolateralu u skladu s odjeljkom 9.,
- postupak donošenja odluka, razine odobravanja i postupci za sve mjere restrukturiranja i veličine izloženosti,
- postupak i procedura za praćenje odobrenih rješenja restrukturiranja i uspješnosti dužnika nakon završetka restrukturiranja, uključujući učestalost preispitivanja dužnika, definiciju ponovnog nastanka statusa neispunjenja obveza, postupak ponovne procjene i zahtjeve za izvješćivanje o ponovnom nastanku statusa neispunjavanja obveza,
- politiku određivanja cijena za svaku mjeru restrukturiranja i vrstu dužnika.

Politika naplate / prisilne naplate duga

Jedinice za naplatu neprihodujućih izloženosti odgovorne za naplatu duga trebaju pravodobno poduzimati najprikladnije mjere za učinkovito smanjenje neprihodujućih izloženosti u određenom vremenskom okviru. U politici naplate duga, u skladu sa strategijom za neprihodujuće izloženosti, trebalo bi pokriti najmanje:

- raspon dostupnih mogućnosti za svaku vrstu kolaterala. Konkretno, trebalo bi razmotriti sljedeće (bilo kojim redoslijedom):
 - dobrovoljnu prodaju imovine (dužnik se ponovno angažira i suglasan je prodati imovinu),
 - prisilnu prodaju imovine preko stečajnog upravitelja / putem sudskog postupka (imovina ne ostaje u bilanci kreditne institucije),
 - ovrhu nad imovinom (imovina se vodi u bilanci kreditne institucije),
 - naplatu duga (unutarnju ili vanjsku),
 - zamjenu duga za imovinu ili kapital,
 - prodaju kredita / portfelja kredita trećoj strani.
- postupku koji treba slijediti za odabir najprikladnije mogućnosti naplate i tima unutarnjih i vanjskih stručnjaka koje će se uključiti u donošenje odluke;
- mogućnosti naplate kojom bi trebalo uzeti u obzir postojanje kolaterala, vrstu pravne dokumentacije, vrstu dužnika, lokalne tržišne uvjete i makroekonomske izgleda, primjenjiv zakonodavni okvir, potencijalne povijesne stope naplate za svaku mogućnost u usporedbi s troškovima povezanim sa svakom mogućnošću,
- jasnoj definiciji dužnika nespremnik na suradnju ili poveznice na povezane politike koje uključuju takvu definiciju,
- jasno definiranom postupku odobrenja za svaku fazu postupka naplate duga za različite mogućnosti naplate dostupne kreditnoj instituciji,
- ulozi odjelâ za kontrolu rizika i unutarnje revizije u proceduri i postupku praćenja.

Kad je riječ o likvidaciji kolaterala, u politici bi trebalo definirati sljedeće:

- pristup procjeni vrijednosti koji treba slijediti u pogledu imovine (u skladu s odjeljkom 9.7.), uključujući troškove likvidacije koje treba primijeniti. Troškovi likvidacije trebali bi biti u skladu sa zahtjevima iz odjeljka 9.3.3.,
- sudjelovanje unutarnjih ili vanjskih stručnjaka,

- ograničenja:
 - količine imovine koju kreditna institucija može priznavati u bilo kojem trenutku, imajući na umu ograničenja velikih izloženosti navedena u Direktivi o kapitalnim zahtjevima te koncentracijski rizik u industriji, na primjer u sektoru nekretnina,
 - iznos preuzete ili ovršene imovine koju kreditna institucija može steći u određenom roku,
- postupak koji treba pratiti nakon preuzimanja ili ovrhe imovine radi razvoja i provedbe prodajne strategije i uspostavljanja jedinice unutar kreditne institucije odgovorne za upravljanje predmetnom imovinom (to se može definirati i u zasebnoj politici o ovršenoj/preuzetoj imovini).

Kreditne institucije trebaju razmotriti suradnju s drugim vjerovnicima u slučaju dužnika s neprihodujućim izloženostima koji imaju više vjerovnika, a obično je riječ o korporativnim dužnicima. Stoga bi kreditne institucije trebale uspostaviti jasan postupak za pregovaranje i suradnju s drugim financijskim institucijama (ili drugim trećim stranama) u kojima je dužnik zadužen.

Politike u pogledu kolaterala

S obzirom na važnost smanjenja kreditnog rizika u postupcima restrukturiranja neprihodujućih izloženosti, kreditne institucije trebaju razviti jasne i dosljedne politike u pogledu kolaterala, uključujući politike za ovršenu imovinu. Te bi politike trebale u potpunosti obuhvatiti upravljanje svim vrstama kolaterala te njihovu procjenu vrijednosti i izvješćivanje o njima. Imajući na umu složenost i specifičnost određenih vrsta kolaterala, kreditne institucije trebaju zatražiti pomoć vanjskih stručnjaka pri sastavljanju i preispitivanju tih politika. Kreditne institucije trebaju osigurati dosljedan pristup upravljanju i procjeni vrijednosti sličnih kolaterala u cijelom portfelju, u skladu s odjeljkom 9.

Politika praćenja neprihodujućih izloženosti

Trebalo bi uspostaviti posebnu politiku u kojoj se, među ostalim, navodi sljedeće:

- vrste mjera potrebnih za odgovor na različite vrste nalaza,
- postupci za eskalaciju,
- ključni elementi, učestalost i primatelje izvješća,
- kriteriji za prijenos u neprihodujuće izloženosti / poveznica na postupke u pogledu neprihodujućih kredita.

Politika eksternalizacije / servisiranja neprihodujućih kredita

Trebalo bi uspostaviti posebnu politiku za eksternalizaciju usluga trećim stranama ako je primjenjivo. Ona treba uključivati postupke potrebne za odabir partnera za eksternalizaciju, potreban sadržaj

pravnih ugovora i postupak donošenja odluka u pogledu sporazuma o eksternalizaciji, kao i praćenje tih sporazuma.

Prilog 5. – Moguće mjere restrukturiranja

Mjera restrukturiranja	Opis	Održivost i drugi važni kriteriji
1. Samo kamate	Tijekom definiranog kratkoročnog razdoblja plaćaju se samo kamate na kreditne linije i ne otplaćuje se glavnica. Stoga iznos glavnice ostaje nepromijenjen te se uvjeti strukture otplate ponovno procjenjuju na kraju razdoblja plaćanja samo kamata, na temelju procjene sposobnosti otplate.	<p>Tu bi mjeru trebalo smatrati održivom samo ako kreditna institucija može dokazati (na temelju razumnih dokumentiranih financijskih informacija) da su financijske poteškoće s kojima se suočava dužnik privremene i da će nakon definiranog razdoblja plaćanja samo kamata dužnik moći otplaćivati kredit najmanje u mjeri u kojoj je to prethodno bio sposoban činiti.</p> <p>Mjera ne bi trebala trajati dulje od 24 mjeseca, odnosno 12 mjeseci u slučaju izgradnje poslovnih nekretnina i financiranja projekata.</p> <p>Nakon završetka definiranog razdoblja za tu mjeru restrukturiranja institucije trebaju ponovno procijeniti sposobnost dužnika da otplaćuje svoj dug kako bi se moglo nastaviti s izmijenjenim planom otplate kojim može biti obuhvaćen element neplaćene glavnice tijekom tog razdoblja u kojem se plaćaju samo kamate.</p> <p>U većini će se slučajeva ta mjera ponuditi u kombinaciji s drugim, dugoročnim mjerama kako bi se nadoknadila trenutačna plaćanja manjih iznosa (npr. produljenje roka dospijea).</p>
2. Smanjena plaćanja	Smanjenje iznosa anuiteta (rate) tijekom definiranog kratkoročnog razdoblja kako bi se pomoglo dužniku suočenom s poteškoćama u novčanom toku prije nastavka otplate na temelju predviđene sposobnosti otplate. Iznos kamata i dalje treba platiti u potpunosti.	<p>Vidjeti „1. Samo kamate”.</p> <p>Ako je smanjenje plaćanja umjereno i ispunjeni su svi drugi prethodno navedeni uvjeti, mjera bi se mogla primjenjivati dulje od 24 mjeseca.</p>
3. Razdoblje odgode / moratorij na plaćanje	Sporazum kojim se dužniku omogućuje određena odgoda u pogledu obveza otplate, obično u pogledu glavnice i kamata.	<p>Vidjeti „1. Samo kamate”.</p>

**Mjera
restrukturiranja**

Opis

Održivost i drugi važni kriteriji

4. Dospjele neplaćene obveze / kapitalizacija kamata

Restrukturiranje dospjelih neplaćenih obveza i/ili neplaćenih obračunanih kamata dodavanjem tih neplaćenih iznosa neplaćenoj glavnici za otplatu u okviru održivog reprogramiranog otplatnog plana.

Ta bi se mjera trebala odobriti / smatrati održivom samo ako je institucija potvrdila razine prihoda/rashoda dužnika (na temelju razumnih dokumentiranih financijskih informacija) i predložene preinake otplate dostatne da bi se dužniku omogućila izmijenjena otplata kredita na temelju glavnice i kamata tijekom izmijenjenog plana otplate i ako je institucija službeno zatražila potvrdu da dužnik razumije i prihvaća uvjete kapitalizacije.

Kapitalizacija dospjelih neplaćenih obveza trebala bi se omogućiti samo u odabranim slučajevima u kojima nije moguća naplata prethodno dospjelih neplaćenih obveza ili dospjelih plaćanja na temelju ugovora te je kapitalizacija jedina dostupna realna mogućnost.

Institucije bi trebale općenito izbjegavati nuđenje te mjere dužniku više od jedanput, a mjera bi se trebala primjenjivati samo na dospjele neplaćene obveze koje ne premašuju unaprijed definirani iznos u odnosu na ukupnu glavnice (koju bi trebalo definirati u politici kreditne institucije koja se odnosi na restrukturiranje).

Institucija bi trebala procijeniti postotak dospjelih neplaćenih obveza koje se kapitalizira u odnosu na otplatu glavnice i kamata koji je prikladan i prihvatljiv za dužnika.

5. Smanjenje kamatne stope

Trajno (ili privremeno) smanjenje kamatne stope (fiksne ili promjenjive) na primjerenu i održivu stopu.

Izloženosti s visokim kamatnim stopama jedan su od glavnih uzroka financijskih poteškoća. Dio financijskih poteškoća dužnika može proizlaziti iz činjenice da su kamatne stope iznimno visoke u usporedbi s prihodima dužnika ili iz činjenice da su promjene kamatne stope (za razliku od fiksne stope) dovele do toga da dužnik financijska sredstva dobiva uz pretjerane troškove u usporedbi s prevladavajućim uvjetima na tržištu. U takvim se slučajevima može razmotriti smanjenje kamatne stope.

Mjera restrukturiranja	Opis	Održivost i drugi važni kriteriji
		<p>Trebalo bi jasno naznačiti ako se pristupačnost može postići tek pri stopama ispod troška rizika ili ispod kamate na trošak financiranja.</p> <p>Ta bi se mjera mogla primjenjivati i kao kratkoročna mjera.</p>
6. Produljenje roka dospijeca / trajanja	Produljenje roka dospijeca kredita (odnosno datuma zadnjeg anuiteta (rate) kredita u skladu s ugovorom) koje omogućuje smanjenje iznosa anuiteta (rate) njihovim raspoređivanjem tijekom duljeg razdoblja.	<p>Ako dužnik podliježe odredbama o obveznoj dobi za umirovljenje, produljenje roka trebalo bi se smatrati održivim samo ako je institucija procijenila i može dokazati da dužnik može svojom mirovinom ili drugim legitimnim izvorima prihoda otplaćivati preinačene anuitete (rate) kredita na prihvatljivoj osnovi.</p> <p>Produljenje roka trebalo bi se smatrati održivim samo ako je u skladu sa životnim vijekom postojećih kolaterala ili ako dođe do odgovarajuće zamjene postojećeg kolaterala.</p>
7. Dodatni kolateral	Dodatni zalozi na neopterećenu imovinu dobivaju se od dužnika kao dodatni kolateral kako bi se nadoknadila veća izloženost rizicima i kao dio postupka restrukturiranja.	<p>Ta mjera nije održiva samostalna mjera restrukturiranja jer sama po sebi ne otklanja prisutnost dospjelih neplaćenih obveza po kreditu. Njome se obično nastoje poboljšati ili ispraviti odredbe o omjeru iznosa kredita i vrijednosti kolaterala (engl. LTV).</p> <p>Dodatni kolateral može biti u različitim oblicima, kao što su zalog na gotovinskom polugu, ustupanje potraživanja ili nova/dodatna hipoteka na nekretnini.</p> <p>Institucije bi trebale oprezno priznavati drugi i treći zalog na imovini, kao i osobna jamstva.</p>
8. Prodaja na temelju sporazuma / potpomognuta prodaja	Kreditna institucija i dužnik suglasni su s dobrovoljnim raspolaganjem osigurane imovine u cilju djelomične ili potpune otplate duga.	<p>Kreditne institucije trebaju restrukturirati mogući ostatak duga nakon potpomognute prodaje odgovarajućim planom otplate u skladu s ponovnom procjenom dužnikove sposobnosti otplate.</p> <p>U slučaju mjera restrukturiranja koje mogu zahtijevati prodaju imovine na kraju razdoblja kreditne institucije trebaju primijeniti konzervativan pristup mogućem manjku preostalom nakon</p>

Mjera restrukturiranja	Opis	Održivost i drugi važni kriteriji
		<p>prodaje imovine i otkloniti ga što je prije moguće.</p> <p>Za izloženosti koje se otplaćuju preuzimanjem kolaterala u unaprijed određenom trenutku, preuzimanje nije mjera restrukturiranja, osim ako se ne izvrši prije tog unaprijed određenog trenutka zbog financijskih poteškoća.</p>
9. Reprogramirana otplata	Postojeći ugovoreni plan otplate prilagođava se novom održivom programu otplate na temelju vjerodostojne, trenutčne i predviđene procjene novčanog toka dužnika	<p>Različite mogućnosti otplate mogu uključivati:</p> <p>i. djelomičnu otplatu: ako se plaćanjem zatvara (dio) izloženosti, na primjer na temelju prodaje imovine niže vrijednosti od nepodmirenog iznosa. Ta se mogućnost primjenjuje radi znatnog smanjenja izloženosti riziku i kako bi se omogućio održiv program otplate preostalog nepodmirenog iznosa. Toj mogućnosti treba dati prednost u odnosu na mogućnosti navedenih u nastavku: jednokratne otplate glavnice i povećanja otplate;</p> <p>ii. balonsko plaćanje ili jednokratnu otplatu glavnice: kad se reprogramiranjem otplate osigurava otplata velikog iznosa glavnice na kasniji datum prije dospjeća kredita. Ta bi se mogućnost trebala upotrijebiti/smatrati održivom samo u iznimnim okolnostima i ako institucija može pokazati da će u budućnosti dužnik imati raspoloživ novčani tok za ispunjavanje uvjeta balonskog plaćanja ili jednokratne otplate glavnice;</p> <p>iii. postupno povećanje otplate: kreditne institucije trebaju rješenje koje uključuje tu mogućnost smatrati održivim samo ako mogu osigurati i dokazati da postoji dobar razlog zbog kojeg se očekuje da će dužnik moći podmiriti buduća povećanja iznosa otplate.</p>
10. Konverzija valute	Valuta izloženosti usklađuje se s valutom novčanog toka.	Kreditne institucije trebaju dužnicima u potpunosti objasniti tečajne rizike i uputiti ih na osiguranje za konverziju valute.
11. Druge izmjene uvjeta/odredbi ugovora	Kreditna institucija oslobađa dužnika odredbi ili uvjeta	

Mjera	Opis	Održivost i drugi važni kriteriji
restrukturiranja		
	uključenih u ugovor o kreditu koji nisu prethodno navedeni.	
12. Refinanciranje nove kreditne linije	/ Osiguravanje novih načina financiranja radi podrške naplati od dužnika koji se suočava s poteškoćama.	<p>Ta mjera obično nije održiva samostalna mjera restrukturiranja, već je treba kombinirati s drugim mjerama restrukturiranja usmjerenima na postojeće dospjele neplaćene obveze. Treba je primjenjivati samo u iznimnim slučajevima.</p> <p>Mogu se odobriti nove kreditne linije koje mogu uključivati zalog dodatnog kolaterala. U slučaju sporazuma između kreditora, uvođenje posebnih ugovornih odredbi možda će biti potrebno radi kompenzacije dodatnog rizika koji snosi kreditna institucija.</p> <p>Ta mjera mogla bi biti prikladnija za izloženosti poduzećima. Treba provesti detaljnu procjenu sposobnosti plaćanja dužnika, uključujući dostatnu uključenost neovisnih sektorskih stručnjaka koji će procijeniti održivost dostavljenih poslovnih planova i predviđanja novčanih tokova. Tu mjeru treba smatrati održivom samo ako se procjenom kreditne sposobnosti utvrdi potpuna sposobnost plaćanja.</p>
13. Konsolidacija duga	Povezivanje više izloženosti u jednu izloženost ili u ograničen skup izloženosti.	<p>Ta mjera obično nije održiva samostalna mjera restrukturiranja, već je treba kombinirati s drugim mjerama restrukturiranja usmjerenima na postojeće dospjele neplaćene obveze.</p> <p>Ta je mjera posebno korisna u situacijama u kojima se povezivanjem kolaterala i osiguranog novčanog toka omogućuje veća cjelokupna pokrivenost kolaterala za cjelokupni dug, na primjer tako da se odljev gotovine svede na najmanju moguću mjeru ili omogućivanjem preraspodjele viška novčanog toka među izloženostima.</p>
14. Oprost dijela duga ili cjelokupnog duga	Kreditna institucija odriče se svojeg prava na zakonsku naplatu dijela duga ili punog iznosa duga od dužnika.	<p>Ta bi se mjera trebala upotrebljavati ako je kreditna institucija suglasna sa „smanjenim plaćanjem kao punim i konačnim namirenjem”, pri čemu će kreditna institucija oprostiti dužniku preostalo dugovanje ako dužnik plati smanjeni iznos</p>

**Mjera
restrukturiranja**

Opis

Održivost i drugi važni kriteriji

preostale glavnice unutar dogovorenog roka.

Kreditne institucije trebaju oprezno primjenjivati mogućnosti oprosta duga jer one mogu dovesti do moralnog rizika te potaknuti ciljano neispunjavanje obveza. Stoga bi institucije trebale definirati posebne politike i postupke u pogledu oprosta kako bi se osigurala primjena čvrstih mehanizama kontrole.
